

Resultaten van de niet-financiële vennootschappen in 2002

A. Hermesse*

Traditioneel analyseert het Economisch Tijdschrift van het 4de kwartaal het verloop van de resultaten van de niet-financiële vennootschappen in België. Op het ogenblik waarop de studie werd uitgevoerd, beschikte de Balanscentrale over een voldoende representatief staal van jaarrekeningen over 2002. Zo kan reeds een betrouwbaar overzicht van de resultaten worden voorgesteld.

De in het kader van de onderhavige analyse bestudeerde niet-financiële vennootschappen vormen een heterogene populatie waarbinnen uiteenlopende ontwikkelingen worden vastgesteld. Een indeling van de vennootschappen naar sector waartoe ze behoren en naar omvang dringt zich derhalve op.

Dit artikel omvat twee delen. Het eerste is gewijd aan de kenmerken en de representativiteit van de gebruikte gegevens. Het tweede deel schetst eerst het verloop van de belangrijkste posten van de resultatenrekening tegen de achtergrond van het overheersende conjunctuurklimaat in 2002. Dit verloop wordt uitgesplitst naar bedrijfstak en naar omvang van de ondernemingen (kleine of grote ondernemingen). Vervolgens wordt een analyse gemaakt van het verloop en de spreiding van enkele financiële ratio's voor het geheel van de niet-financiële vennootschappen alsook voor elke sector. Tot slot wordt de financiële gezondheid van de belangrijkste bedrijfstakken geïllustreerd aan de hand van positioneringsoctogonen.

De sociale balans, die de ondernemingen sinds het boekjaar 1996 in hun jaarrekeningen dienen te publiceren, wordt in een ander artikel in dit Tijdschrift behandeld.

1. Kenmerken en representativiteit van de gebruikte gegevens

1.1 Constant staal

Volgens het wetboek van vennootschappen zijn de zaakvoerders of beheerders van de vennootschappen gehouden de jaarrekeningen binnen de zes maanden na de afsluiting van het boekjaar ter goedkeuring voor te leggen aan de algemene vergadering. Deze goedgekeurde jaarrekeningen dienen vervolgens binnen de dertig dagen na de goedkeuring van de rekeningen te worden neergelegd bij de Balanscentrale.

Eens de jaarrekeningen neergelegd, voert de Centrale rekenkundige en logische controles uit, en brengt ze indien nodig correcties aan teneinde te voldoen aan de vereiste kwaliteitsnormen. Zo kon vanaf het einde van de zomer van 2003 een eerste analyse van de cijfers over 2002 worden gemaakt. Op dat ogenblik waren nog niet alle rekeningen betreffende het voorgaande boekjaar ingediend. Om die reden is het noodzakelijk te werken met een constant staal van ondernemingen om de resultaten over 2002 te analyseren. Dit staal omvat de niet-financiële ondernemingen waarvan de in 2001 en 2002 afgesloten rekeningen uiterlijk op 31 augustus 2003 werden ingediend en ingevoerd in de gegevensbank⁽¹⁾.

* De auteur dankt V. Hendrichs, J.M. Troch en G. van Gastel voor hun commentaar.

(1) Ondernemingen waarvan de omvang tussen 2001 en 2002 is veranderd (zie hierna), zijn niet opgenomen in het constante staal. Hetzelfde geldt voor de ondernemingen die geen rekeningen hebben gepubliceerd met betrekking tot een boekjaar van twaalf maanden of die niet hebben voldaan aan de extra kwaliteitscontroles van de Balanscentrale.

De administratieve geldboetes⁽¹⁾ die gelden in geval van laattijdige neerlegging van de jaarrekeningen, werden ingevoerd door de programmawet van 8 april 2003. De eerste invoering ervan voor de jaarrekeningen afgesloten op 31 december 2002, heeft een gunstig effect gesorteerd op de snelheid waarmee deze rekeningen werden ingediend. Het voor dit artikel gebruikte constante staal is bijgevolg veel omvangrijker dan het geval was voor de vorige studies.

1.2 Indelingen naar sector

Een eerste onderscheid kan worden gemaakt volgens de sector waarin de niet-financiële vennootschappen hun belangrijkste activiteit uitoefenen. De NACE-BEL-nomenclatuur, waarin de activiteiten worden gecodeerd met behulp van twee cijfers, onderscheidt 21 sectoren. Deze sectoren worden voorgesteld in bijlage 1.

Een zeker gebrek aan representativiteit is onvermijdelijk wanneer een NACE-code aan een onderneming wordt toegekend, aangezien elke onderneming slechts tot één bedrijfstak kan behoren, ook al oefent ze meerdere activiteiten uit die overeenstemmen met verschillende NACE-BEL-codes. Dit gebrek aan representativiteit is echter beperkt, doordat de ondernemingen systematisch worden opgenomen in de sector die het best aansluit bij hun hoofdactiviteit.

1.3 Indelingen naar bedrijfsgrootte

Een tweede onderscheid tussen de ondernemingen kan worden gemaakt op grond van hun omvang (kleine of grote onderneming).

Artikel 15 van het wetboek van vennootschappen biedt aan de ondernemingen de mogelijkheid om een verkort schema van hun jaarrekeningen in te dienen in plaats van een volledig, op voorwaarde dat zij niet meer dan één van de volgende criteria overschrijden:

- jaargemiddelde van het personeelsbestand⁽²⁾: 50;
- jaaromzet⁽³⁾, exclusief BTW.: 6.250.000 euro;
- balanstotaal: 3.125.000 euro

behalve indien:

- het gemiddelde van het personeelsbestand meer dan 100 eenheden bedraagt;
- de onderneming deel uitmaakt van een groep verbonden ondernemingen die, op geconsolideerde basis, één van de bovengenoemde criteria overschrijdt, of waarvan het jaargemiddelde van het personeelsbestand hoger is dan 100.

Aan de hand van het type van het neergelegde schema kan geen strikt onderscheid worden gemaakt tussen grote en kleine ondernemingen, en wel om de volgende redenen:

- een onderneming die op grond van het wetboek van vennootschappen « kleine onderneming » wordt genoemd, kan een verkort schema indienen, wat betekent dat ze ook een volledig schema mag neerleggen indien ze dat wenst;
- een onderneming die de criteria niet heeft overschreden in het voorgaande boekjaar, mag voor het lopende boekjaar een verkort schema indienen, zelfs al voldoet ze voor dit boekjaar niet meer aan de daartoe vereiste criteria;
- een onderneming die in het voorgaande boekjaar de criteria heeft overschreden, mag voor het lopende boekjaar geen verkort schema hanteren, zelfs als ze voor dit boekjaar voldoet aan de daartoe vereiste criteria;
- ten slotte moet een tot een groep van verbonden ondernemingen behorende onderneming die, op geconsolideerde basis, de criteria inzake omvang overschrijdt, een volledig schema indienen, zelfs indien zij afzonderlijk niet boven deze criteria uitkomt.

In 2001, een jaar met een zeer omvangrijk staal (214.629 niet-financiële ondernemingen⁽⁴⁾), hebben 14.935 ondernemingen een volledig schema ingediend en 199.694 een verkort schema. Van de 14.935 niet-financiële ondernemingen die een volledig schema neerlegden, kwamen 6.655 ondernemingen (dit is 44,6 pct.) niet uit boven de criteria van artikel 15 van het wetboek van vennootschappen. Van de 199.694 ondernemingen die een verkort schema indienen, overschreden 295 (0,15 pct.) de criteria. Dit laatstgenoemde percentage is hoogstwaarschijnlijk een onderschatting, omdat het criterium van de omzet niet kon worden gecontroleerd voor alle ondernemingen, aangezien het vermelden van de omzet in de verkorte rekeningen facultatief is.

(1) Het bedrag van de boete bedraagt 200 euro per maand vertraging, waarbij elke begonnen maand telt als volle maand, met een maximum van 1.200 euro. Het bedrag van de boete wordt echter teruggebracht tot 60 euro per maand vertraging, met een maximum van 360 euro, voor de ondernemingen die een verkort schema indienen.

(2) Het jaargemiddelde van het personeelsbestand is het gemiddelde van het aan het einde van elke maand van het beschouwde boekjaar in het personeelsregister ingeschreven aantal werknemers, uitgedrukt in voltijdse equivalenten.

(3) Onder « omzet », moet worden verstaan het totaal van de opbrengsten, met uitsluiting van de uitzonderlijke opbrengsten, wanneer meer dan de helft van de opbrengsten die voortspruiten uit het gewone bedrijf van de onderneming bestaat uit opbrengsten die niet beantwoorden aan de omschrijving van de post « omzet ».

(4) Dit zijn de ondernemingen die een rekening over een boekjaar van twaalf maanden hebben gepubliceerd (om het criterium van de jaaromzet te controleren), en die hebben voldaan aan de extra kwaliteitscontroles van de Balanscentrale.

In relatieve termen⁽¹⁾ zijn het vooral de kleine ondernemingen uit de sector onroerende goederen, de sector diensten aan ondernemingen en huishoudens en de sector winning van delfstoffen die in 2001 veeleer geneigd waren een volledig schema neer te leggen dan een verkort.

Derhalve berust het in het kader van dit artikel gemaakte onderscheid tussen grote en kleine ondernemingen niet louter op het type van het ingediende schema. Een dergelijke werkwijze zou immers interpretatieproblemen opleveren bij het berekenen van de spreiding van de financiële ratio's. Om deze reden werd besloten de kleine ondernemingen die een volledig schema indienden,

onder te brengen in de groep van kleine ondernemingen, aangezien bijna 44,6 pct. van de in 2001 ingediende volledige schema's in werkelijkheid betrekking heeft op kleine ondernemingen. Aangezien er bovendien niet veel grote ondernemingen zijn die een verkort schema indienen en deze uiteindelijk te beschouwen zijn als grensvallen die net de criteria inzake omvang overschrijden, werd besloten die « grote ondernemingen » in de groep van kleine ondernemingen te laten.

(1) Zie bijlage 2.

TABEL 1 REPRESENTATIVITEIT VAN HET CONSTATE STAAL

	Totaal van de niet-financiële vennootschappen in 2001			Vennootschappen in het staal van 2002			Representativiteit in pct. van het voor de analyse van de resultaten van 2002 gebruikte staal
	Totaal	Grote ondernemingen	Kleine ondernemingen	Totaal	Grote ondernemingen	Kleine ondernemingen	
Aantal ondernemingen (eenheden)	229.005	8.608	220.397	126.836	6.628	120.208	55,4
Aantal ondernemingen (pct.)					77,0	54,5	
waarvan							
Landbouw, jacht en bosbouw; visserij en aquacultuur	4.847	51	4.796	2.691	34	2.657	55,5
Winning van delfstoffen	217	32	185	135	26	109	62,2
Voedingsmiddelen- en tabaksnijverheid	3.306	429	2.877	1.858	335	1.523	56,2
Textiel-, kleding-, leder- en schoeiselnijverheid	1.954	271	1.683	1.187	215	972	60,7
Houtnijverheid	1.074	69	1.005	646	54	592	60,1
Papier en drukkerijen	3.725	261	3.464	2.150	214	1.936	57,7
Chemische nijverheid	1.435	439	996	935	365	570	65,2
Metaalnijverheid	5.014	550	4.464	3.053	440	2.613	60,9
Elektrische en elektronische apparaten en instrumenten	1.405	167	1.238	850	140	710	60,5
Transportmiddelen	561	104	457	349	85	264	62,2
Andere verwerkende nijverheden	3.302	365	2.937	2.003	300	1.703	60,7
Energie en water	138	66	72	99	58	41	71,7
Bouwnijverheid	24.540	570	23.970	13.021	474	12.547	53,1
Kleinhandel	38.056	710	37.346	19.567	540	19.027	51,4
Groothandel	32.468	2.256	30.212	18.692	1.690	17.002	57,6
Horeca	13.100	86	13.014	5.543	69	5.474	42,3
Vervoer	9.326	563	8.763	5.294	434	4.860	56,8
Post en telecommunicatie	757	64	693	307	46	261	40,6
Verhuur en handel in onroerende goederen	24.718	245	24.473	16.011	176	15.835	64,8
Diensten aan ondernemingen	50.695	1.219	49.476	28.274	865	27.409	55,8
Diensten aan huishoudens	8.367	91	8.276	4.171	68	4.103	49,9
Balanstotaal (in miljoenen euro's)	779.709	634.900	144.809	696.225	602.210	94.015	89,3

1.4 Representativiteit van het constante staal

Het staal dat werd gebruikt om de resultaten voor 2002⁽¹⁾ te ramen, omvat 126.836 ondernemingen, dit is 55,4 pct. van het totale aantal van de in 2001 neergelegde jaarrekeningen⁽²⁾. De representativiteitsgraad in verhouding tot het balanstotaal bedraagt derhalve 89,3 pct.

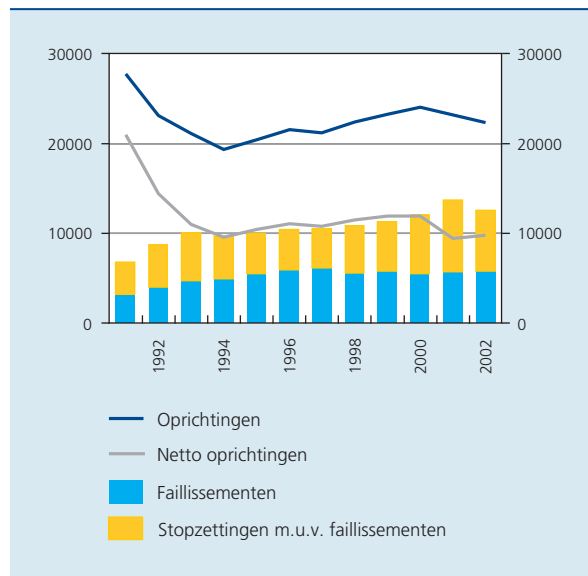
Uit tabel 1 blijkt tevens dat de grote ondernemingen relatief gezien een ruimer aandeel in het constante staal innemen dan de kleine (77 pct. voor de grote, tegen 54,5 pct. voor de kleine ondernemingen). De vertekening als gevolg van het gebruik van een staal zou, bij extrapolatie, bijgevolg groter kunnen uitvallen voor de kleine ondernemingen, die minder goed vertegenwoordigd zijn. Van alle sectoren blijft die van energie en water de enige die meer grote ondernemingen dan kleine in zijn staal omvat.

De extrapolatie op grond van een constant staal kan leiden tot een zekere vertekening, aangezien de methode enkel vennootschappen in aanmerking neemt die een jaarrekening over een boekjaar van twaalf maanden hebben ingediend, en bijvoorbeeld geen rekening houdt met vennootschappen die in de loop van 2001 of 2002 werden opgericht of die verdwenen zijn vóór eind 2002.

Uit de statistieken van de Balanscentrale blijkt dat er in 2002 zowat 22.363 ondernemingen⁽¹⁾ werden opgericht, dat is 3,6 pct. minder dan in 2001. Omgekeerd zijn 12.548 ondernemingen verdwenen, waaronder 5.789 als gevolg van een faillissement. Het aantal verdwenen ondernemingen is in 2002 met 8,8 pct. teruggelopen ten opzichte van het jaar voordien. Het aantal faillissementen, van zijn kant, is toegenomen met 2,7 pct. In totaal is het aantal vennootschappen in 2002 derhalve aangegroeid met 9.805 eenheden. In de veronderstelling dat de nettostijging van het aantal ondernemingen indicatief is voor het verloop van de activiteit, betekent een en ander dat de extrapolaties op basis van een constant staal het verloop van de toegevoegde waarde enigszins zouden kunnen onderschatten.

(1) Deze resultaten hebben betrekking op het geheel van niet-financiële vennootschappen alsook op de vennootschappen die niet bij een bedrijfstak konden worden ingedeeld omdat de NACE-code ontbrak, ongeacht hun juridische vorm.

GRAFIEK 1 OPRICHTINGEN, STOPZETTINGEN EN NETTO OPRICHTINGEN VAN ONDERNEMINGEN

Bron: NBB.

1.5 Efficiëntie van een constant staal

Om de efficiëntie van een op 31 augustus van elk jaar afgesloten constant staal te kunnen ramen, is een jaar-op-jaarvergelijking nodig tussen, enerzijds, de op basis van dat constante staal geraamde groei, en anderzijds, de uiteindelijk voor het geheel van niet-financiële vennootschappen opgetekende groei:

Tabel 2 geeft aan dat de op grond van het constante staal geraamde toegevoegde waarde in 2001 werd overschat (0,7 pct.), terwijl deze in de voorgaande jaren de neiging vertoonde om te worden onderschat. Dit verschil tussen de op basis van het constante staal geraamde groei en het werkelijke groeicijfer kan hoog lijken, vooral als rekening wordt gehouden met de waarde die de effectieve groei uiteindelijk bereikte (1,9 pct.). De overschatting van de groei voor 2001 is toe te schrijven aan een onderschatting met 0,56 pct. van de toegevoegde waarde van 2000. De toegevoegde waarde van 2001 werd echter slechts met 0,08 pct. overschat. Over de periode 1998-2001 waren de

- (1) Tot het constante staal behoren de ondernemingen die in 2001 en 2002 een boekjaar van twaalf maanden hebben afgesloten, in zoverre:
- de twee boekjaren voldoen aan de extra kwaliteitscontroles van de Balanscentrale;
 - de rekeningen uiterlijk op 31 augustus 2003 werden neergelegd en ingevoerd in de gegevensbank;
 - beide neerleggingen betrekking hebben op eenzelfde bedrijfsgrootte.
- (2) Dit wil zeggen het aantal niet-financiële vennootschappen waarvan de rekeningen in 2001 werden afgesloten en die voldeden aan de extra kwaliteitscontroles van de Balanscentrale (ongeacht de looptijd van het boekjaar). Er werd een beroep gedaan op de in 2001 afgesloten rekeningen omdat het op het ogenblik van de analyse nog niet mogelijk was het aantal in 2002 afgesloten rekeningen precies te kennen.

TABEL 2 VERSCHIL TUSSEN DE OP BASIS VAN HET CONSTATE STAAL GERAAMDE GROEI EN DE WERKELIJKE GROEI
(procenten)

	1998	1999	2000	2001
Toegevoegde waarde	-0,4	-0,4	-0,3	0,7
Nettobedrijfsresultaat	1,4	-0,3	2,4	-1,5
Financieel resultaat	-12,3	-7,1	9,8	20,3
Winst uit de gewone bedrijfsuitoefening vóór belastingen	0,4	-1,0	3,7	3,8
Nettoresultaat vóór belastingen	-2,3	-4,8	3,4	4,4
Nettoresultaat na belastingen	-3,6	4,9	4,5	5,2

Bron : NBB.

nettobedrijfsresultaten stabieler dan de financiële resultaten, wat vrij logisch is, aangezien deze laatste betrekking hebben op bedragen die lager zijn dan de nettobedrijfsresultaten. De uitzonderlijke resultaten, van hun kant, werden niet opgenomen in tabel 2, omdat zij doorgaans geconcentreerd zijn in een klein aantal ondernemingen en bestaan uit eenmalige kosten en opbrengsten, die van het ene jaar tot het andere onregelmatige schommelingen kunnen vertonen. De extrapolatie van de uitzonderlijke resultaten kan aanzienlijk worden beïnvloed door de aanwezigheid of afwezigheid van een onderneming in een constant staal. Hierdoor is deze extrapolatie riskant. Om deze reden werd besloten ze niet uit te voeren en gewoon de reeds op de afsluitdatum van het staal geregistreerde uitzonderlijke resultaten toe te voegen aan de winst over de gewone bedrijfsuitoefening vóór belastingen.

2. Resultaten van de niet-financiële vennootschappen in 2002

2.1 Belangrijkste componenten van de resultaten van de niet-financiële vennootschappen en conjunctuurklimaat

Net zoals 2001 was ook het jaar 2002 een tegenvaller op economisch vlak. De economische situatie in de wereld, in Europa en in België werd in 2002 gekenmerkt door een uitzonderlijk grote onzekerheid, onder meer als gevolg van de beurscorrectie en het vooruitzicht van een oorlog in Irak, gebeurtenissen die zijn blijven wegen op het ondernemers- en consumentenvertrouwen.

Uit tabel 3 blijkt dat de economische activiteit in 2002 slechts met 0,7 pct. is toegenomen, heel wat minder dan het groeipercentage van 3,7 pct. dat in 2000 werd

opgetekend. Deze bescheiden groei van het bbp was niet hoger dan die van 2001. Zowel de externe vraag als de interne vraag werden getroffen. De bedrijfsinvesteringen zijn fors teruggevallen en de groei van de uitvoer van goederen en diensten is in 2002 verder verzwakt.

Gemeten aan de hand van de geharmoniseerde consumptieprijsindex, bedroeg de inflatie van haar kant gemiddeld 1,6 pct. over het jaar, tegen 2,4 pct. in 2001⁽¹⁾. De werkloosheidsgraad, die sinds 1998 sterk was gedaald, is in 2002 weer gaan stijgen, en bedroeg 7,3 pct. van de beroepsbevolking.

In deze context bereikte de door de niet-financiële vennootschappen gecreëerde totale toegevoegde waarde, geraamd op basis van de jaarrekeningen, 125,5 miljard euro in 2002⁽²⁾, dit is een nominale stijging met 1,8 pct., tegen 1,9 pct. in 2001, heel wat minder dan de groei met 7,6 pct. die in 2000 werd opgetekend.

De door de ondernemingen gecreëerde toegevoegde waarde is samengesteld uit het nettobedrijfsresultaat, de personeelskosten, de overige bedrijfskosten (onder meer de belastingen en heffingen op het jaar van bedrijfsvoering, de herstructureringskosten), alsook de afschrijvingen en voorzieningen. De personeelskosten zijn daarvan traditioneel de belangrijkste post. In 2002 maakten deze 61,1 pct. van de toegevoegde waarde uit. Ten opzichte van 2001 zijn ze met 4,2 pct. gestegen. Daarnaast zijn de overige bedrijfskosten afgenomen met 2,5 pct. terwijl de afschrijvingen, de waardeverminderingen en de voorzieningen zijn gedaald met 0,9 pct. Zo zijn de totale aan de activiteit verbonden kosten gegroeid met 2,5 pct., wat meer is dan de groei van de toegevoegde waarde.

(1) Bron : Eurostat.

(2) Zie tabel 4.

TABEL 3**BBP EN BELANGRIJKSTE BESTEDINGSCATEGORIEËN, TEGEN PRIJZEN VAN 2000**

(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar, gegevens gezuiverd voor seizoeninvloeden en kalendereffecten)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Consumptieve bestedingen van de huishoudens	2,0	3,1	2,3	3,4	0,9	0,4 ⁽²⁾
Consumptieve bestedingen van de overheid	0,4	1,1	3,5	2,7	2,5	1,9 ⁽²⁾
Binnenlandse brutovorming van kapitaal	7,5	5,7	1,8	4,3	-2,6	1,6
Brutovorming van vast kapitaal	8,0	3,6	4,6	3,5	0,5	-2,2
Ondernemingen, zelfstandigen en IZW's	7,9	5,2	2,5	4,6	2,5	-2,2
Woongebouwen	10,4	0,2	5,7	0,9	-0,6	-3,3
Overheid	1,7	0,0	19,4	2,0	-12,4	1,6
Voorraadwijzigingen ⁽¹⁾	-0,1	0,5	-0,6	0,2	-0,7	0,8
Netto uitvoer van goederen en diensten ⁽¹⁾	1,0	-1,0	0,8	0,4	0,2	-0,3
Totale uitvoer	6,1	5,7	5,4	8,6	1,3	0,8
Totale invoer	4,9	7,3	4,5	8,4	1,1	1,1
Bbp tegen marktprijzen	3,7	2,1	3,2	3,7	0,7	0,7 ⁽²⁾

Bron: INR.

(1) Het opgegeven percentage stemt overeen met de bijdrage tot de verandering van het bbp.

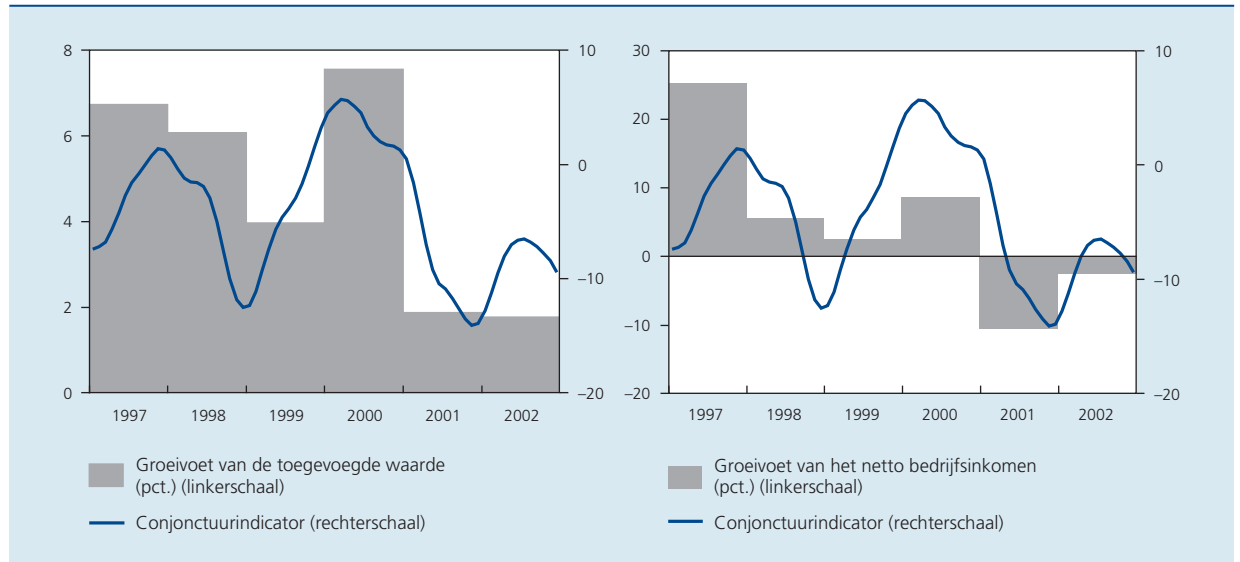
(2) Deze cijfers worden beïnvloed door de herindeling in 2002 van de openbare radio- en televisiemaatschappijen van de sector van de niet-financiële vennootschappen naar die van de overheid.

TABEL 4**VOORNAAMSTE BESTANDELEN VAN DE RESULTATENREKENING VAN DE NIET-FINANCIËLE VENNOOTSCHAPPEN**

	Veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar					Miljoenen euro's	Procenten van de toegevoegde waarde
	1998	1999	2000	2001	2002 r	2002 r	2002 r
Toegevoegde waarde	6,1	4,0	7,6	1,9	1,8	125.537	100,0
Personeelskosten	(-) 5,1	5,1	6,0	3,7	4,2	76.674	61,1
Overige bedrijfskosten	(-) 19,8	-2,5	11,4	7,5	-2,5	6.774	5,4
Afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen	(-) 6,0	3,6	10,2	5,0	-0,9	25.429	20,3
Totaal van de bedrijfskosten	6,2	4,3	7,3	4,2	2,5	108.877	86,7
Nettobedrijfsresultaat	5,5	2,5	8,7	-10,7	-2,7	16.660	13,3
Financiële opbrengsten	(+) -6,8	11,1	38,6	5,3	41,3	53.152	42,3
Financiële kosten	(-) -10,4	7,2	33,1	4,4	44,7	44.728	35,6
Financieel resultaat	42,7	44,4	73,7	9,7	25,9	8.424	6,7
Resultaat uit de gewone bedrijfsuitoefening	9,0	7,7	19,5	-5,8	5,3	25.084	20
Uitzonderlijk resultaat⁽¹⁾	-	-	-	-	-	-1.778	-1,4
Nettoresultaat vóór belastingen	9,2	19,6	4,3	-10,0	-7,9	23.306	18,6
Belastingen op het resultaat	(-) 8,1	10,1	11,5	-0,4	-5,6	6.102	4,9
Nettoresultaat na belastingen	9,6	22,5	2,3	-12,8	-8,7	17.204	13,7

Bron: NBB.

(1) De berekening van een veranderingspercentage van het uitzonderlijk resultaat is niet relevant, aangezien dit aggregaat zich niet leent tot een betrouwbare raming.

GRAFIEK 2 RESULTATEN VAN DE CONJUNCTUURENQUÊTES EN GROEI VAN DE TOEGEVOEGDE WAARDE EN VAN HET NETTOBEDRIJFSRESULTAAT

Bron: NBB.

Het verschil tussen de toegevoegde waarde en de totale bedrijfskosten stemt overeen met het nettobedrijfsresultaat. Dit resultaat geeft doorgaans het best de prestaties van de ondernemingen bij de uitoefening van hun basisactiviteit weer. Het nettobedrijfsresultaat bedroeg in 2002 16,66 miljard euro. Dit bedrag is met 2,7 pct. gedaald ten opzichte van 2001. Het ongunstige conjunctuurklimaat van 2002 werkte aldus door in het nettobedrijfsresultaat van de niet-financiële vennootschappen.

Het resultaat uit de gewone bedrijfsuitoefening, van zijn kant, is toegenomen met 5,3 pct, dankzij de stijging van de financiële resultaten met 25,9 pct in 2002.

De belastingen op de resultaten van de niet-financiële vennootschappen zijn in 2002 afgenomen met 5,6 pct. Deze daling is groter dan die van het nettobedrijfsresultaat, dat veruit de belangrijkste component van het belastbare inkomen van de vennootschappen vormt.

Rekening houdend met de uitzonderlijke resultaten en de belastingen, lieten de niet-financiële vennootschappen in 2002 uiteindelijk een nettowinst na belastingen optekenen van 17.204 miljoen euro, dat is een daling met 8,7 pct. ten opzichte van 2001. In procenten van de toegevoegde waarde bedroeg het nettoresultaat na belastingen 13,7 pct.

Het is eveneens interessant het verloop van de conjunctuurindicator te vergelijken met de ontwikkeling van, enerzijds, de groei van de toegevoegde waarde en, anderzijds, de toename van het nettobedrijfsresultaat.

Uit grafiek 2 blijkt dat de conjunctuurindicator⁽¹⁾ in 2002 gestegen is tot de maand juli, om vervolgens weer te gaan dalen tot het einde van het jaar. Bovendien lijken zowel de groei van de toegevoegde waarde als die van het in werkelijke prijzen uitgedrukte nettobedrijfsinkomen jaar na jaar dezelfde richting te volgen als die van de conjunctuurindicator.

2.2 Resultaten naar bedrijfstak en bedrijfsgrootte

De niet-financiële vennootschappen vormen een heterogene populatie waarbinnen soms zeer uiteenlopende ontwikkelingen kunnen worden opgetekend. Derhalve moeten de uit de analyse van de algemene resultaten afgeleide tendensen worden verfijnd op grond van de bedrijfstak, enerzijds, en de omvang van de ondernemingen, anderzijds.

2.2.1 Resultaten naar bedrijfstak

Tabel 5 geeft de ontwikkeling weer van de toegevoegde waarde en het nettobedrijfsresultaat van de bedrijfstakken.

(1) De in grafiek 2 geïllustreerde conjunctuurindicator stemt overeen met de afgevlakte synthetische indicator van de Nationale Bank.

TABEL 5 TOEGEVOEGDE WAARDE EN NETTOBEDRIJFSRESULTAAT NAAR BEDRIJFSTAK
(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

	Toegevoegde waarde		Nettobedrijfsresultaat		p.m. Procentueel belang van de bedrijfstak in de totale toegevoegde waarde in 2002
	2001	2002 r	2001	2002 r	
Landbouw, jacht en bosbouw; visserij en aquacultuur	9,6	-1,1	18,1	-40,5	0,5
Winning van delfstoffen	-3,4	6,9	-10,4	6,4	0,3
Voedingsmiddelen- en tabaksnijverheid	3,7	7,8	-21,5	46,5	4,5
Textiel-, kleding-, leder- en schoeiselnijverheid	-0,4	3,2	-0,3	4,2	1,9
Houtnijverheid	2,7	0,5	47,8	-17,4	0,6
Papier en drukkerijen	-1,2	2,5	-28,3	6,4	2,7
Chemische nijverheid	2,7	5,5	-22,9	26,4	10,3
Metaalnijverheid	-6,8	2,0	-50,8	1,3	6,6
Elektrische en elektronische apparaten en instrumenten	-7,1	0,8	-109,3	313,3	2,9
Transportmiddelen	1,6	-4,0	-42,4	-37,5	2,5
Andere verwerkende nijverheden	0,6	-0,7	-6,5	-13,4	2,7
Energie en water	2,0	-5,5	-0,3	-8,7	4,6
Bouwnijverheid	3,7	1,7	2,1	-7,5	6,4
Kleinhandel	3,5	2,9	-3,7	-4,7	7,6
Groothandel	1,9	-4,0	-1,8	-31,4	12,0
Horeca	1,0	4,1	-21,2	0,3	1,7
Vervoer	3,0	2,6	3,1	-84,8	7,5
Post en telecommunicatie	-1,4	2,5	75,2	42,9	5,1
Verhuur en handel in onroerende goederen	4,9	4,3	13,7	-8,2	3,0
Diensten aan ondernemingen	6,7	4,3	-2,4	15,3	15,1
Diensten aan huishoudens	1,3	2,1	-3,6	-19,2	1,5
Geheel van de niet-financiële vennootschappen	1,9	1,8	-10,7	-2,7	100,0

Bron : NBB.

Aangezien de specifieke conjunctuurontwikkelingen waaraan de verschillende bedrijfstakken onderhevig zijn, doorgaans tot uiting komen in het verloop van hun netto bedrijfsresultaat, moet tussen die takken een onderscheid worden gemaakt naargelang het nettobedrijfsresultaat zich in 2002 positief of negatief ontwikkelde. Door het ongunstige economische klimaat waren er meer bedrijfstakken die achteruitgingen dan branches die groeiden.

2.2.1.1 De bedrijfstakken die in 2002 achteruitgingen

Zoals blijkt uit tabel 5, vertoonden heel wat van de bedrijfstakken die in 2002 achteruitgingen een jaar voordien reeds een negatieve verandering van hun nettobedrijfsresultaat, zoals de transportmiddelen, energie en water, de klein- en de groothandel en de diensten aan huishoudens:

- De bedrijfstak transportmiddelen was in 2002 erg futloos. De toegevoegde waarde van die branche liep terug met 4 pct. en het nettobedrijfsresultaat kromp met 37,5 pct. Dit slechte resultaat is deels te wijten aan twee grote ondernemingen. De eerste daarvan is Van Hool, waarvan de toegevoegde waarde 70 miljoen euro lager uitviel ten gevolge van een daling van de omzet met 120 miljoen euro, die enigermate werd gecompenseerd door een stijging met 35 miljoen euro van de uitstaande bedragen van de fabricage, de afgewerkte producten en de lopende bestellingen. Het nettobedrijfsresultaat van die onderneming daalde minder sterk dan haar toegevoegde waarde (32 miljoen euro), dankzij de terugnemingen van voorzieningen voor risico's en lasten voor in totaal 41 miljoen euro. De tweede van die ondernemingen is Sabena Technics, waarvan de toegevoegde waarde eveneens met 70 miljoen euro terugliep, wegens een

aanzienlijke daling van de omzet. Het bedrijf werd sterk getroffen door de faillissementen van Sabena en City Bird. Er rezen toen operationele problemen als gevolg van de vrees dat het faillissement van Sabena automatisch zou leiden tot dat van de dochterondernemingen van de luchtvaartmaatschappij. In tegenstelling tot die beide ondernemingen kon Opel Belgium in 2002 zijn toegevoegde waarde fors verhogen (30 miljoen euro) dankzij de betere verkoop van auto's en onderdelen, en de inkomsten uit assemblage-activiteiten.

- Ondanks een daling van de bedrijfskosten is het nettobedrijfsresultaat van de branche energie en water in 2002 met 8,7 pct. teruggelopen. Deze achteruitgang is te wijten aan een daling van de toegevoegde waarde met 5,5 pct. Die veranderingen dienen te worden gezien tegen de achtergrond van de liberalisering van de elektriciteits- en gasmarkten. Die liberalisering leidde tot relatief belangrijke wijzigingen in de bedrijfstak, voornamelijk als gevolg van de omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn die bepaalt dat de productieactiviteiten moeten worden gescheiden van het energietransport. De bestaande vennootschappen moesten een deel van hun activa overdragen naar nieuwe vennootschappen die nog niet allemaal begrepen zijn in het constante staal. Het jaar 2001 werd gekenmerkt door ingrijpende veranderingen in de rekeningen. In het jaar 2002 deden zich niet zoveel uitzonderlijke schommelingen voor, maar de overdrachten van activa veroorzaakten nog aanzienlijke verschuivingen in de resultatenrekeningen en de balansen. Bovendien leidden wijzigingen in de ondernemingsstructuur nog tot overplaatsingen van personeel. Het blijft derhalve moeilijk cijfers te vergelijken van het ene jaar tot het andere. De daling van de toegevoegde waarde van de bedrijfstak is naar alle waarschijnlijkheid overschat, omdat bepaalde belangrijke vennootschappen niet zijn opgenomen in het constante staal. Dat is het geval voor de vennootschap Elia System Operator, de beheerder van het transmissienet voor elektriciteit, die op 1 januari 2002 van start ging met haar activiteiten. De toegevoegde waarde van die vennootschap bedroeg in het eerste boekjaar 206 miljoen euro. Dat is ook zo voor de in juni 2001 opgerichte vennootschap Elia Asset, waarvan het boekjaar 2001 dus geen twaalf maanden omvat. De toegevoegde waarde van dit bedrijf bereikte in 2002 252 miljoen euro. Binnen het constante staal zijn enkele belangrijke veranderingen echter vermeldenswaard. Allereerst is bij CPTe het nettobedrijfsresultaat met 16 miljoen euro gestegen door het wegvallen van de personeelskosten (aangezien het personeel werd overgeheveld naar Elia) en de terugneming van een in 2001 gevormde provisie voor de opwerking van brandstoffen. Daarentegen is bij Electrabel het nettobedrijfsresultaat met 162 miljoen euro gedaald, als gevolg van de reorganisatie van de sector.
 - De toename met 2,9 pct. van de toegevoegde waarde van de kleinhandel in 2002 was ontoereikend om de stijging van de bedrijfskosten te compenseren, zodat het nettobedrijfsresultaat daalde met 4,7 pct. De toegevoegde waarde van de drie toonaangevende warenhuizen (Carrefour, Colruyt en Delhaize) is in 2002 gestegen. Daarentegen is die van het bedrijf Avnet Europe, dat behoort tot een ander marktsegment (detailhandel in computers), teruggelopen met 109 miljoen euro, als gevolg van de omzetzijding van zijn afdeling EMG.
 - In de groothandel is de afname met 31,4 pct. van het nettobedrijfsresultaat in 2002 toe te schrijven aan een daling van de toegevoegde waarde met 4 pct. (624 miljoen euro) en een stijging van de personeelskosten met 450 miljoen euro. De oorzaak ligt bij Petrofina, waarvan de toegevoegde waarde in 2002 met 301 miljoen euro terugliep, wegens enerzijds een inkrimping van de raffinagemarge in Europa van 15,4 dollar/ton in 2001 tot 8 dollar/ton in 2002, en anderzijds een daling van de vraag naar olieproducten, gelet op de zwakke economische groei en het zachte weer in 2002.
- De andere bedrijfstakken die in 2002 terrein verloren, bevonden zich een jaar voordien nog in een groeifase. Het zijn de landbouw, de houtnijverheid, de bouwnijverheid, het vervoer en de branche verhuur en handel in onroerende goederen:
- De bouwnijverheid, een sector die overwegend uit kleine en middelgrote ondernemingen bestaat, gaat achteruit vanaf het begin van de economische verzwakking. Er is een gebrek aan vertrouwen en de activiteiten van de bedrijven uit de sector nemen sinds medio 2001 ononderbroken af⁽¹⁾. Het nettobedrijfsresultaat van de bedrijfstak liep in 2002 met 7,5 pct. terug doordat de personeelskosten sterker toenamen dan de toegevoegde waarde.
 - In het vervoer is het nettobedrijfsresultaat in 2002 scherp gedaald, namelijk met 84,8 pct. Deze bedrijfstak, waar de concentratie een hoog peil bereikt⁽²⁾, wordt in ruime mate beïnvloed door het gedrag van enkele ondernemingen. Zo veroorzaakte de NMBS een belangrijke stijging van de personeelskosten⁽³⁾ door de uitbreiding van haar personeelsbestand met

(1) Volgens de monografie over de bouwsector die de Union Wallonne des Entreprises in 2003 uitbracht.

(2) De vijf grootste ondernemingen alleen al vertegenwoordigen 45 pct. van de bedrijfstak.

(3) Omdat de NMBS in het staal is opgenomen, heeft de extrapolatie de stijging van de personeelskosten in de bedrijfstak en de daling van het nettobedrijfsresultaat wellicht te sterk opgedreven.

678 personen in 2002. Het aantal personeelsleden is ook fors gestegen bij DAT (697 voltijdse equivalenten), omdat deze vennootschap na het faillissement van Sabena van start ging als autonome luchtvaartmaatschappij, en bij de Vlaamse Vervoermaatschappij (316 voltijdse equivalenten), waar een personeelstoename nodig was om in te spelen op de groei met 20 pct. van het aantal reizigers van De Lijn.

- Ondanks een stijging met 4,3 pct. van de toegevoegde waarde in 2002, is het nettobedrijfsresultaat van de vastgoedsector met 8,2 pct. gedaald als gevolg van afschrijvingen en waardeverminderingen, die met 224 miljoen euro groeiden. Die toename komt niet voort van de grote ondernemingen in de sector.

2.2.1.2 De bedrijfstakken die in 2002 vooruitgang boekten

De andere bedrijfstakken lieten in 2002 ondanks het ongunstige klimaat een stijging van hun nettobedrijfsresultaat optekenen. Uit tabel 5 blijkt dat de meeste ervan zelfs sterker gegroeid zijn dan in 2001. Het gaat om de winning van delfstoffen, de voedingsmiddelen- en tabaksnijverheid, de textiel- en kledingnijverheid, de branche papier en drukkerijen, de chemische nijverheid en de metaalnijverheid, de tak elektrische en elektronische apparaten en instrumenten, de horeca en de diensten aan ondernemingen:

- De toegevoegde waarde van de voedingsmiddelen- en tabaksnijverheid nam in 2002 met 7,8 pct. toe. Deze bedrijfstak leverde veruit de beste prestaties in het onzekere conjunctuurklimaat. De voedingsmiddelennijverheid blijft in tijden van crisis onwrikbaar. De uitvoer bleef stijgen, hoewel minder vlug dan in het verleden en dan de invoer. De groei van de toegevoegde waarde van de bedrijfstak zorgde samen met een relatieve kostenbeheersing voor een toename met 46,5 pct. van het nettobedrijfsresultaat. Bij Interbrew liep het nettobedrijfsresultaat op met 93 miljoen euro, onder meer dankzij een terugneming van voorzieningen voor risico's en lasten ten belope van 3 miljoen euro in 2002 (in 2001 was een toevoeging van 28 miljoen euro geboekt). Het nettobedrijfsresultaat is ook gestegen bij Amylum Europe (17 miljoen euro) en bij Unilever (10 miljoen euro), dankzij een heroriëntering van de activiteiten naar de meest rendabele merken en markten.
- De chemische nijverheid liet in 2002 een groei van de toegevoegde waarde met 5,5 pct. optekenen. Die groei is voornamelijk te verklaren doordat een onderneming uit de sector (Exxon Mobil Petroleum & Chemical) twee vennootschappen overnam, waarvan er één voordien tot de bedrijfstak diensten aan ondernemingen behoorde, en doordat een aanzienlijke daling van de grondstoffenprijzen bij Agfa Gevaert

ruimschoots compensatie bood voor de vermindering van de omzet. De stijging met 26,4 pct. van het nettobedrijfsresultaat vindt derhalve zijn oorsprong in de uitzonderlijke toename van de toegevoegde waarde en in de daling van de lasten. De waardeverminderingen, voorzieningen en andere belangrijke bedrijfskosten die in 2001 bij Agfa Gevaert werden opgetekend, kwamen niet meer voor in 2002.

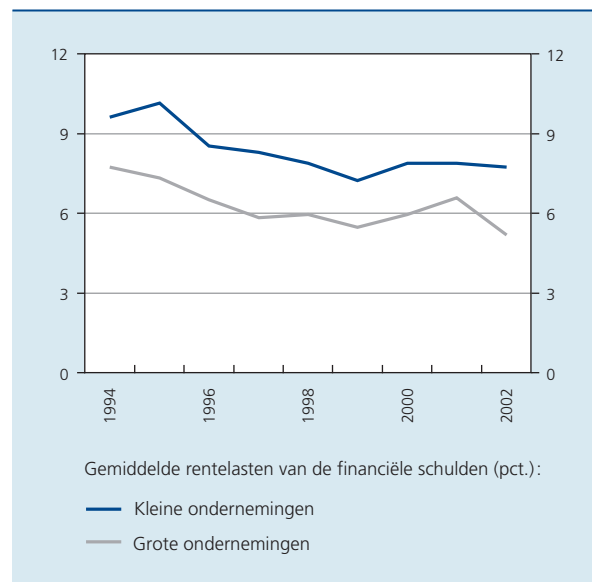
- Het nettobedrijfsresultaat van de metaalnijverheid is in 2002 licht gestegen, dankzij met name twee ondernemingen: enerzijds Sidmar (108 miljoen euro), dat in 2002 een veel groter volume verkocht dan in 2001, en anderzijds UGINE & ALZ Belgium, waar de verbetering van het nettobedrijfsresultaat toe te schrijven is aan een toename van de voorraad goederen in bewerking, afgewerkte producten en de bestellingen in uitvoering, alsook aan een omzetting die verband hield met de verhoogde prijzen en volumes.
- De groei van het nettobedrijfsresultaat van de branche elektrische en elektronische apparaten en instrumenten bedroeg 313,3 pct. in 2002, vooral dankzij een daling met 147 miljoen euro van de afschrijvingen en de waardeverminderingen van Alcatel Bell, als gevolg van terugnemingen van voorzieningen en waardeverminderingen. De toegevoegde waarde van de branche bereikte in 2002 3,6 miljard euro. Iets meer dan de helft van dat bedrag is afkomstig van de informatie- en communicatietechnologieën, met als voornaamste post de vervaardiging van radio-, televisie- en communicatieapparatuur.
- De groei van de bedrijfstak diensten aan ondernemingen is in 2002 enigszins vertraagd (4,3 pct., tegen 6,7 pct. in 2001). De vooruitgang was het grootst bij KBC Asset Management. Het nettobedrijfsresultaat van de diensten aan ondernemingen steeg in 2002 met 15,3 pct., ondanks de daling van de activiteit in de uitzendarbeid. Die stijging was mogelijk doordat de kosten minder snel toenamen dan de toegevoegde waarde.
- Van de bedrijfstakken die in 2002 vooruitgingen, was de tak post en telecommunicatie de enige met een zwakkere groei van het nettobedrijfsresultaat dan in 2001 (42,9 pct., tegen 75,2 pct.). De toegevoegde waarde van de branche bedroeg 6,4 miljard euro in 2002, waarvan 4,6 miljard voor de telecommunicatie alleen, dus een toename met 10,6 pct.

2.2.2 Resultaten naar bedrijfsgrootte

Het is ook interessant de resultaten van de niet-financiële vennootschappen te analyseren volgens hun omvang, omdat grote en kleine ondernemingen belangrijke verschillen vertonen inzake de structuur van hun financiële resultatenrekeningen.

Een vergelijking van de resultatenrekeningen van beide groepen brengt geen noemenswaardig verschil in bedrijfsresultaat aan het licht. Dit resultaat vertegenwoordigt namelijk 13,1 pct. van de toegevoegde waarde van de grote ondernemingen en 13,7 pct. van die van de kleine ondernemingen. Daarentegen was het financiële resultaat positief voor de grote ondernemingen, terwijl het negatief was voor de kleine, met respectievelijk 12,1 pct. en -5,3 pct. van de toegevoegde waarde. Aan dat structurele verschil lagen zowel de financiële kosten als de financiële opbrengsten ten grondslag. Enerzijds hebben de financiële vaste activa een verhoudingsgewijs groter aandeel in de activa van de grote ondernemingen, wat hogere inkomsten uit participaties oplevert. Anderzijds is de schuldenlast relatief zwaarder voor de kleine vennootschappen, die immers vaker een beroep doen op duurdere kredietvormen. Bovendien moeten zij voor eenzelfde financieringsbron doorgaans een hogere rente betalen omdat zij een hoger risico inhouden voor de kredietgevers en kleinere bedragen lenen. Zo bedroegen de gemiddelde rentelasten op de financiële schulden⁽¹⁾, zoals blijkt uit grafiek 3, in 2002 7,7 pct. voor de kleine en 5,2 pct. voor de grote ondernemingen.

GRAFIEK 3 ONTWIKKELING VAN DE GEMIDDELDE RENTELASTEN VAN DE FINANCIËLE SCHULDEN

Bron: NBB.

(1) Voor de volledige schema's stemmen de gemiddelde rentelasten van de financiële schulden overeen met de verhouding tussen enerzijds de schuldenlast en anderzijds de som van de financiële schulden voor meer dan een jaar, de schulden voor ten hoogste een jaar die in de loop van het jaar vervallen en de schulden voor ten hoogste een jaar. Voor de verkorte schema's verschilt de ratio licht, omdat de teller het totaalbedrag van de financiële kosten omvat, waarvan de door de overheid verleende en op de resultatenrekening geboekte kapitaal- en rentesubsidies worden afgetrokken.

TABEL 6 VERGELIJKING VAN DE STRUCTUUR VAN DE RESULTATENREKENINGEN VAN DE GROTE EN DE KLEINE ONDERNEMINGEN

	Miljoenen euro's		Procenten van de toegevoegde waarde	
	Grote ondernemingen	Kleine ondernemingen	Grote ondernemingen	Kleine ondernemingen
Toegevoegde waarde	93.139	32.398	100,0	100,0
Bedrijfskosten	80.924	27.953	86,9	86,3
Nettobedrijfsresultaat	12.214	4.445	13,1	13,7
Financieel resultaat	11.250	-1.707	12,1	-5,3
Resultaat uit de gewone bedrijfsuitoefening	23.464	2.738	25,2	8,5
Uitzonderlijk resultaat	-787	-991	-0,8	-3,1
Belastingen	-4.080	-2.021	-4,4	-6,2
Resultaat na belastingen	18.596	-274	20,0	-0,8

Bron: NBB.

Het tussen de grote en de kleine ondernemingen opgetekende verschil in financiële resultaten is ook waarneembaar in het resultaat uit de gewone bedrijfsuitoefening, aangezien dit laatste in 2002 25,2 pct. van de toegevoegde waarde in de grote ondernemingen beliep, tegen slechts 8,5 pct. in de kleine.

2.3 Analyse van de financiële gezondheid van de niet-financiële vennootschappen

De gezondheid van een onderneming kan worden beoordeeld aan de hand van financiële ratio's. Deze laatste leggen een verband tussen bepaalde rubrieken uit de balans en uit de resultatenrekening. De methode biedt het voordeel dat ze het mogelijk maakt de ontwikkeling van de ondernemingen en de bedrijfstakken te vergelijken.

2.3.1 Methodologie

De balanscentrale onderscheidt vier grote groepen van ratio's, die betrekking hebben op de toegevoegde waarde, de rentabiliteit, de financiële structuur (liquiditeit en solvabiliteit) en de investeringen. In dit artikel worden slechts enkele ratio's voorgesteld⁽¹⁾⁽²⁾ door middel van grafieken. Elke grafiek toont enerzijds het verloop van de mediaan van de ratio's en anderzijds de ontwikkeling van het met de samengevoegde gegevens berekende gemiddelde. De mediaan verdeelt de niet-financiële vennootschappen voor iedere ratio in twee groepen, die elk de helft van de ondernemingen omvatten. Aldus is de ratio voor 50 pct. van de vennootschappen lager dan de mediaan en voor 50 pct. ervan hoger dan of gelijk aan die mediaan.

Er zijn drie belangrijke redenen om zowel de mediaan als de totaalgegevens te gebruiken:

- beide maatstaven leiden niet precies tot dezelfde conclusies;
- het totaal typeert niet noodzakelijk het grootste deel van de ondernemingen, aangezien het grotendeels kan worden bepaald door enkele eenheden met een doorslaggevend gewicht in de totaalgegevens, terwijl de mediaan niet door die extreme gevallen wordt beïnvloed.
- het samenvoegen van gegevens is vaak adequater dan de mediaan ingeval de bedrijfstak bestaat uit een klein aantal ondernemingen waarvan slechts enkele het gedrag bepalen.

2.3.2 Verloop van de toegevoegde waarde

De toegevoegde waarde is een concept dat dikwijls wordt gebruikt om de industriële en commerciële doeltreffendheid van de niet-financiële vennootschappen te bestuderen. Ze meet de totale waarde die de ondernemingen creëren door hun activiteit en laat hun financiële en uitzonderlijke resultaten buiten beschouwing. De toegevoegde waarde komt derhalve voort uit het verschil tussen de waarde van de verkochte goederen en/of diensten en de waarde van de van derden verkregen goederen en/of diensten.

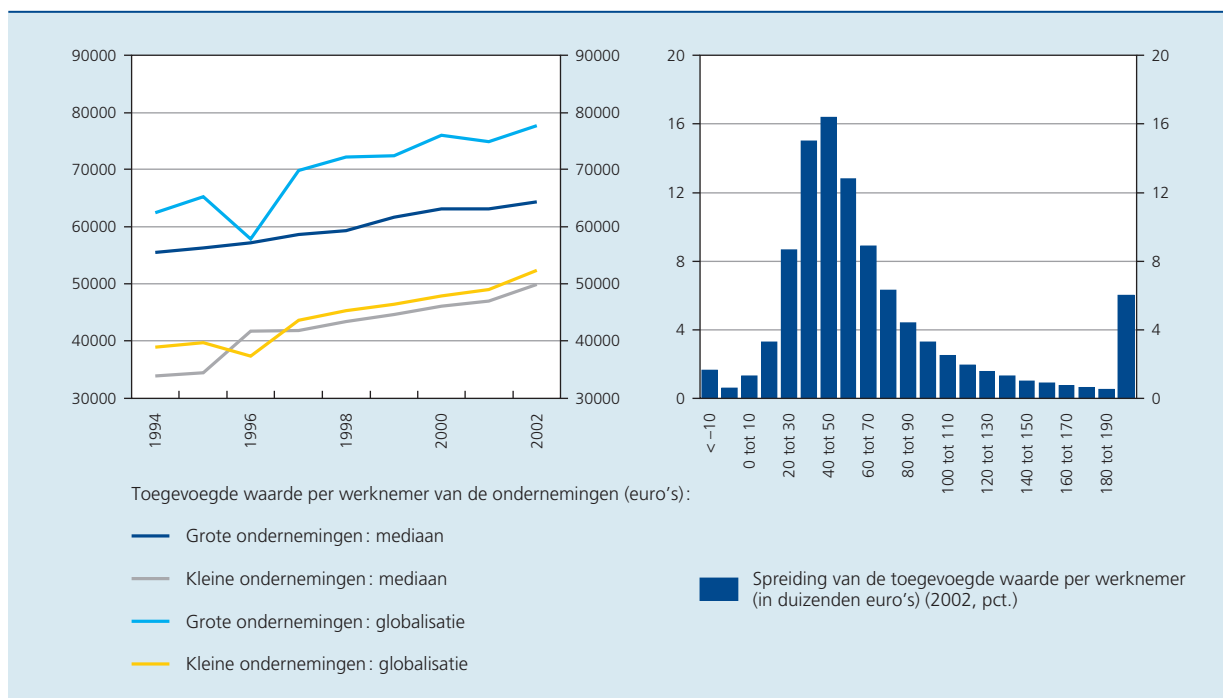
Grafiek 4 toont de ratio die de bruto toegevoegde waarde relateert aan het gemiddelde personeelsbestand, uitgedrukt in voltijdse equivalenten. De bruto toegevoegde waarde is niet expliciet vermeld in de volledige schema's, maar ze kan gemakkelijk worden afgeleid uit de bestaande rubrieken: het volstaat daartoe de van de overheid ontvangen bedrijfssubsidies en compenserende bedragen, de bevoorradingen en de goederen en ten slotte de diverse goederen en diensten af te trekken van de bedrijfsopbrengsten. Voor de verkorte schema's, daarentegen, stemt de bruto toegevoegde waarde gewoon overeen met de bruto exploitatiemarge. Enkel de ondernemingen waarvan het boekjaar twaalf maanden bedraagt en waarvan het gemiddelde personeelsbestand in voltijdse equivalenten niet gelijk is aan nul⁽³⁾, kwamen in aanmerking, ter wille van de efficiëntie.

Tijdens de periode 1994-2002 was de mediaan van de toegevoegde waarde per werknemer in de grote ondernemingen voortdurend hoger dan in de kleine ondernemingen, wat wijst op een betere productiviteit van de grote ondernemingen. De mediaan is overigens regelmatig gestegen, zowel in de grote als in de kleine ondernemingen. Er zijn twee belangrijke redenen voor die ontwikkeling: enerzijds de steeds kapitaalintensievere productiecycli en anderzijds de aanwezigheid, in de teller van de ratio, van de toegevoegde waarde tegen werkelijke prijzen. De forse stijging van de ratio in 1996 (vooral bij de kleine ondernemingen) is toe te schrijven aan de invoering van de sociale balans bij koninklijk besluit van 4 augustus 1996. Sindsdien worden enkel werknemers met een arbeidsovereenkomst als personeelsleden van de onderneming beschouwd. Bestuurders, zaakvoerders en zelfstandige actieve vennoten zijn dus niet opgenomen

(1) De gedetailleerde definitie is terug te vinden in bijlage 3.

(2) Daarbij moet worden verduidelijkt dat de ratio's worden berekend aan de hand van alle jaarrekeningen die vóór 31 augustus 2003 zijn ingediend en niet op basis van het constante staal.

(3) Die laatste voorwaarde is niet vervuld voor de ratio berekend op basis van de samengevoegde bedragen.

GRAFIEK 4 TOEGEVOEGDE WAARDE PER WERKNEMER VAN DE NIET-FINANCIËLE VENNOOTSCHAPPEN

Bron: NBB.

in de post werknemers⁽¹⁾⁽²⁾. In 2002 bedroeg de mediaanwaarde van de ratio 64.355 euro voor de grote ondernemingen, dat is een toename met 1,9 pct. ten opzichte van 2001, en 49.936 euro voor de kleine ondernemingen, of een aanzienlijke stijging met 6,3 pct. tegenover het voorgaande jaar.

De gemiddelde ratio op basis van de samengevoegde gegevens volgde doorgaans dezelfde ontwikkeling als de mediaanwaarde, maar lag vaak hoger. Zo bedroeg de gemiddelde ratio in 2002 voor de grote en de kleine ondernemingen respectievelijk 77.684 en 52.380 euro. Het verschil tussen beide berekeningsmethodes valt onder meer te verklaren doordat ondernemingen die geen personeel in hun personeelsregister vermelden, niet in aanmerking worden genomen bij de berekening van de mediaan, terwijl ze wel in de totaalgegevens begrepen zijn.

Uit de spreiding van de toegevoegde waarde blijkt dat 2,3 pct. van de niet-financiële vennootschappen in 2002 geen positieve toegevoegde waarde kon realiseren en dat 53 pct. een toegevoegde waarde van meer dan 50.000 euro per werknemer liet optekenen.

2.3.3 Verloop van de rentabiliteit van de niet-financiële vennootschappen

De rentabiliteit van een onderneming staat voor haar vermogen om winst te maken. Ze kan met name worden geraamd door het nettoresultaat van het boekjaar te koppelen aan het eigen vermogen. Deze ratio illustreert het rendement voor de aandeelhouders of de vennoten, ongeacht de bestemming van het resultaat. Om de relevantie van de verkregen resultaten te waarborgen, werden bepaalde niet-financiële vennootschappen uit de berekening van de ratio geweerd, namelijk:

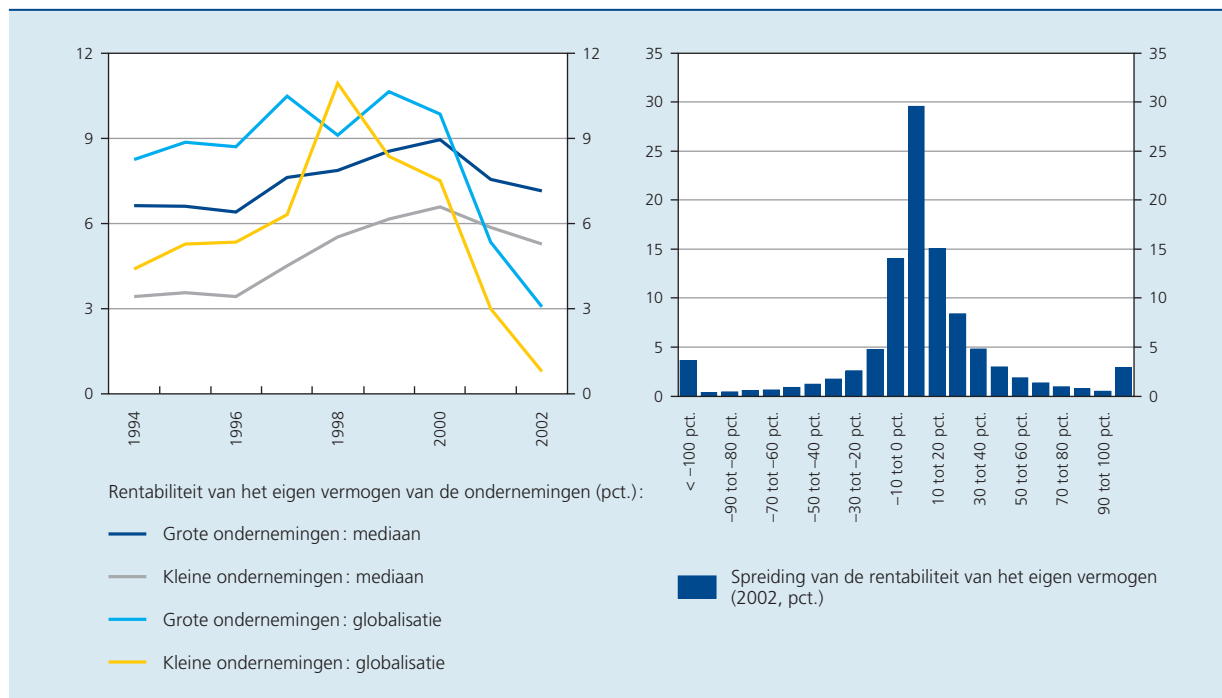
- vennootschappen met een negatief bedrag aan eigen vermogen⁽³⁾. In dat geval zou immers een positief rendement worden opgetekend voor een onderneming die het boekjaar met verlies heeft afgesloten;
- vennootschappen waarvan het boekjaar niet over twaalf maanden loopt, aangezien de ratio een verband legt tussen een stroom en een balanselement.

(1) Hetzelfde geldt voor de uitzendkrachten en het ter beschikking van de onderneming gestelde personeel.

(2) Volledigheidshalve moet worden verduidelijkt dat de kosten voor die werknemers zonder arbeidsovereenkomst sinds 1996 in de post « diverse goederen en diensten » worden geboekt en niet langer bij de personeelskosten. Dat heeft uiteraard een negatieve invloed op de toegevoegde waarde. In 1996 was die daling van de toegevoegde waarde echter heel wat kleiner dan de vermindering van het personeelsbestand, wat een toename van de ratio mogelijk maakte.

(3) Deze eliminatie wordt niet verricht voor de ratio berekend op basis van de samengevoegde bedragen.

GRAFIEK 5 RENTABILITEIT VAN DE NIET-FINANCIËLE VENNOOTSCHAPPEN

Bron: NBB.

Deze ondernemingen worden eveneens uit de berekening van de ratiospreiding geweerd.

Na de recessie van 1993 is de rentabiliteit van zowel de grote als de kleine ondernemingen geleidelijk toegenomen tot het jaar 2000. Terwijl de mediaanwaarde voor het geheel van de niet-financiële vennootschappen in 1994 nog 3,6 pct. bedroeg, steeg het rendement in 2000 tot 6,7 pct. Nadien vertraagde de sinds 1997 aangevatte groei van de ratio, zowel in 2001 als in 2002. Bij de grote ondernemingen daalde de mediaanratio in 2000, 2001 en 2002 immers tot respectievelijk 9, 7,6 en 7,2 pct.; bij de kleine ondernemingen verminderde hij tot respectievelijk 6,6, 5,9 en 5,3 pct. In 1994 bedroeg de afwijking tussen de rentabiliteit van het eigen vermogen van de grote ondernemingen en van de kleine ondernemingen 3,2 pct. In 2002 was dat nog 1,9 pct.

Uit de vergelijking tussen het verloop van de mediaanratio en dat van de gemiddelde ratio op basis van de samengevoegde bedragen blijkt dat de mediaan de meest geschikte maatstaf is om de rentabiliteit van het eigen vermogen te analyseren. Bij de berekening van de mediaan worden de ondernemingen met een negatief eigen vermogen buiten beschouwing gelaten, zodat geen positief rendement kan worden toegekend aan een onderneming die het boekjaar met verlies heeft afgesloten. Bovendien

wordt de mediaan niet beïnvloed door extreme gevallen, in tegenstelling tot de totale ratio voor de kleine ondernemingen, die in 2002 niet meer dan 0,8 pct. bedroeg door toedoen van slechts enkele vennootschappen.

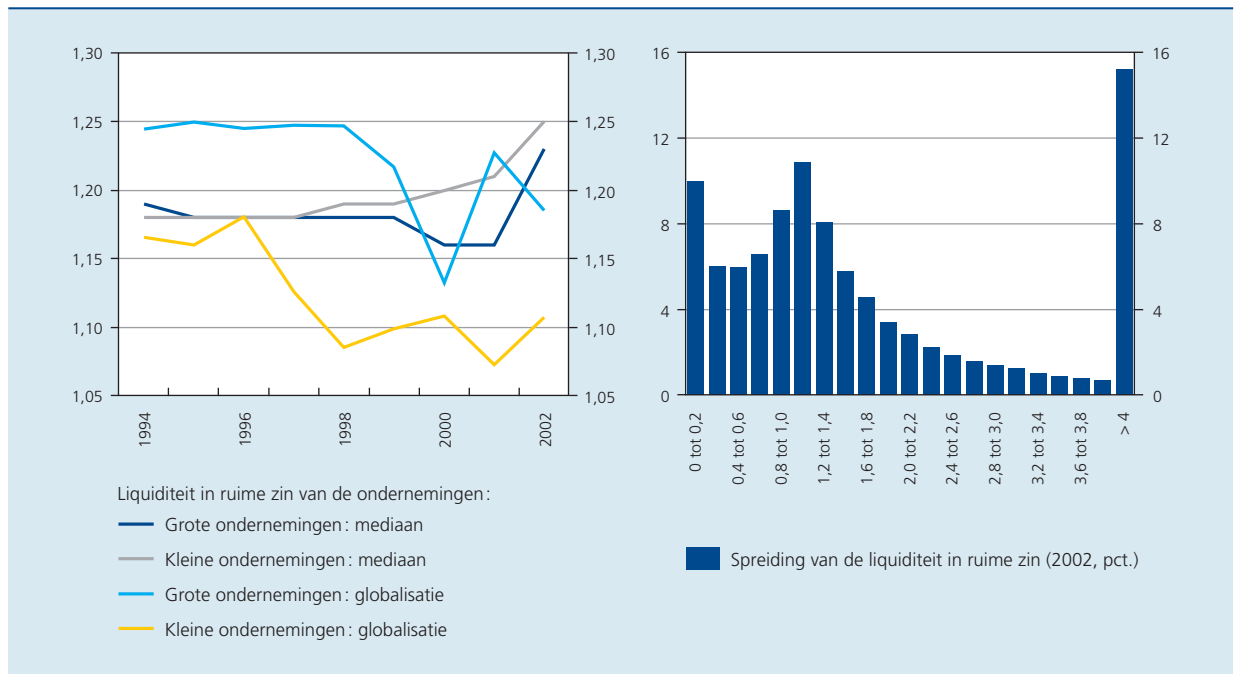
In 2002 was het rendement van het eigen vermogen in 30,8 pct. van de niet-financiële vennootschappen negatief en in 29,6 pct. van de gevallen bedroeg het tussen 0 en 10 pct.

2.3.4 Verloop van de liquiditeit van de niet-financiële vennootschappen

De samenstelling van de activa en de passiva kan vanuit twee verschillende invalshoeken worden bestudeerd: die van de liquiditeit van de ondernemingen en die van hun solvabiliteit⁽¹⁾.

De liquiditeit meet het vermogen van de ondernemingen om binnen de gestelde termijn over liquide middelen te beschikken om aan hun korte-termijnverplichtingen te kunnen voldoen. Ze kan via verschillende ratio's worden gemeten.

(1) Voor de solvabiliteit, zie het volgende deel.

GRAFIEK 6 LIQUIDITEIT IN RUIME ZIN VAN DE NIET-FINANCIËLE VENNOOTSCHAPPEN

Bron: NBB.

2.3.4.1 Liquiditeit in ruime zin

Een eerste liquiditeitsratio is die van de liquiditeit in ruime zin, ook wel « current ratio » genoemd. Deze ratio vergelijkt het totaal van de realiseerbare en beschikbare activa (voorraden, vorderingen op ten hoogste één jaar, aangehouden op derden m.u.v. verbonden ondernemingen of ondernemingen waarmee een participatieband bestaat, thesauriebeleggingen, liquide middelen en overlopende rekeningen) met de korte-termijnpassiva (schulden op ten hoogste één jaar, overlopende rekeningen). Hoe hoger deze ratio, hoe meer korte-termijnactiva de onderneming ter beschikking heeft om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen.

Over de periode 1994-2002 is de mediaanwaarde van de liquiditeitsratio in ruime zin steeds hoger geweest dan één, zowel voor de grote als voor de kleine ondernemingen. In 2002 belooft de ratio 1,19 voor de grote ondernemingen en 1,25 voor de kleine.

Het is niet makkelijk het verloop van de mediaan te vergelijken met dat van de gemiddelde ratio op basis van de samengevoegde bedragen. Zo doen de kleine ondernemingen het in 2002 beter inzake liquiditeit dan de grote, indien de mediaanratio in aanmerking wordt genomen. Indien daarentegen de gemiddelde ratio als uitgangspunt

wordt genomen, is de liquiditeit bij de grote ondernemingen in 2002 beter dan bij de kleine. Als slechts één maatstaf zou moeten worden gekozen, zou dat naar alle waarschijnlijkheid de mediaan zijn, aangezien die veel stabielier is en slechts weinig wijzigt bij toevallige veranderingen bij een klein aantal ondernemingen. De globalisatie, daarentegen, houdt rekening met het geheel van ondernemingen en wijzigt bijgevolg de liquiditeit van het geheel van vennootschappen te sterk door de aanwezigheid van een klein aantal ondernemingen met extreme waarden.

In 2002 werd in 37,3 pct. van de niet-financiële vennootschappen een liquiditeitsratio in ruime zin van minder dan één eenheid opgetekend, en bijgevolg een negatief netto bedrijfskapitaal, aangezien hun uitgebreide vaste activa groter zijn dan hun vast kapitaal. Een negatief netto bedrijfskapitaal wijst niet noodzakelijk op een netto kastekort en dus een slechte liquiditeit. De exploitatie van een onderneming zelf creëert immers spontaan een kredietvolume (niet-financiële korte-termijnschulden: leveranciers, ontvangen voorschotten, schulden met betrekking tot belastingen, lonen en sociale lasten) waarmee de vlottende bedrijfsactiva (voorraden en korte-termijnvorderingen) min of meer volledig kunnen worden gefinancierd. Het verloop van de netto kaspositie, die de liquiditeit vertegenwoordigt, is met andere woorden eveneens afhankelijk van de behoefte aan netto bedrijfskapitaal,

die overeenkomt met het verschil tussen de vlottende bedrijfsactiva en de niet-financiële korte-termijnschulden. De netto kaspositie van een onderneming is maar positief als het netto bedrijfskapitaal groter is dan de behoefte aan netto bedrijfskapitaal.

Aangezien de van het netto bedrijfskapitaal afgeleide liquiditeitsratio in ruime zin het liquiditeitsverloop van de onderneming niet volledig verklaart, werd deze ratio aangevuld met drie specifieke ratio's waarmee de belangrijkste componenten van de behoefte aan netto bedrijfskapitaal kunnen worden bestudeerd: de voorraden, de vorderingen en de handelsschulden op korte termijn.

2.3.4.2 Voorraadrotatie

De ratio van de rotatie van de voorraad handelsgoederen, grond- en hulpstoffen maakt het mogelijk de liquiditeit van de voorraden te beoordelen. Door de kostprijs van de verkopen in verband te brengen met de voorraden en de lopende bestellingen, meet de ratio de vernieuwingsfrequentie van de voorraden over de duur van het boekjaar⁽¹⁾. Een hoge rotatie betekent dus dat de voorraden niet in de onderneming blijven en derhalve over een hoge liquiditeit beschikken.

Grafiek 7 toont aan dat de voorraadliquiditeit bij grote ondernemingen doorgaans beter is dan bij kleine, zowel wat de mediaan als wat de globalisatie betreft. Bovendien is de mediaanratio over de periode 1994-2002 relatief stabiel geweest, in tegenstelling tot de totaalratio, die sinds 2001 fors is gestegen bij de grote ondernemingen en aanzienlijk gedaald bij de kleine ondernemingen.

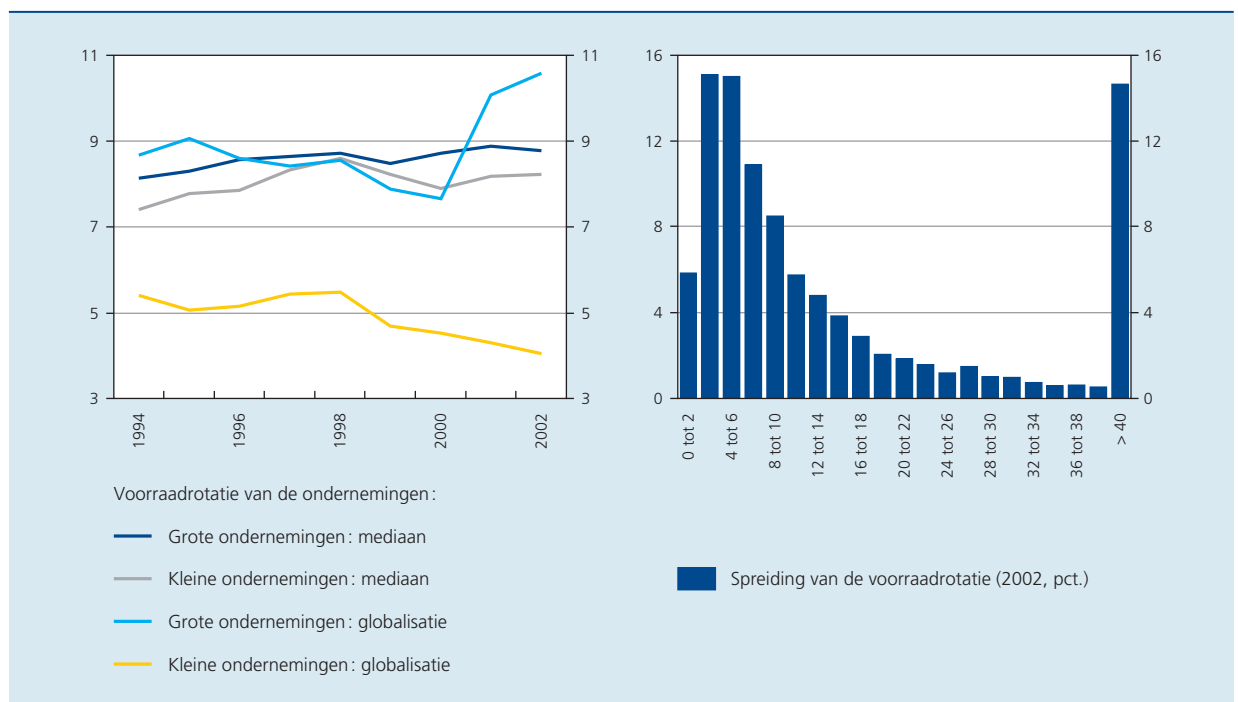
Voorts blijkt uit de spreiding van de voorraadrotatie dat 55,4 pct. van de niet-financiële vennootschappen zijn voorraad in de loop van het jaar 2002 minder dan tien keer heeft vernieuwd en dat de vernieuwingsfrequentie bij 74,7 pct. van de niet-financiële vennootschappen minder dan twintig bedroeg.

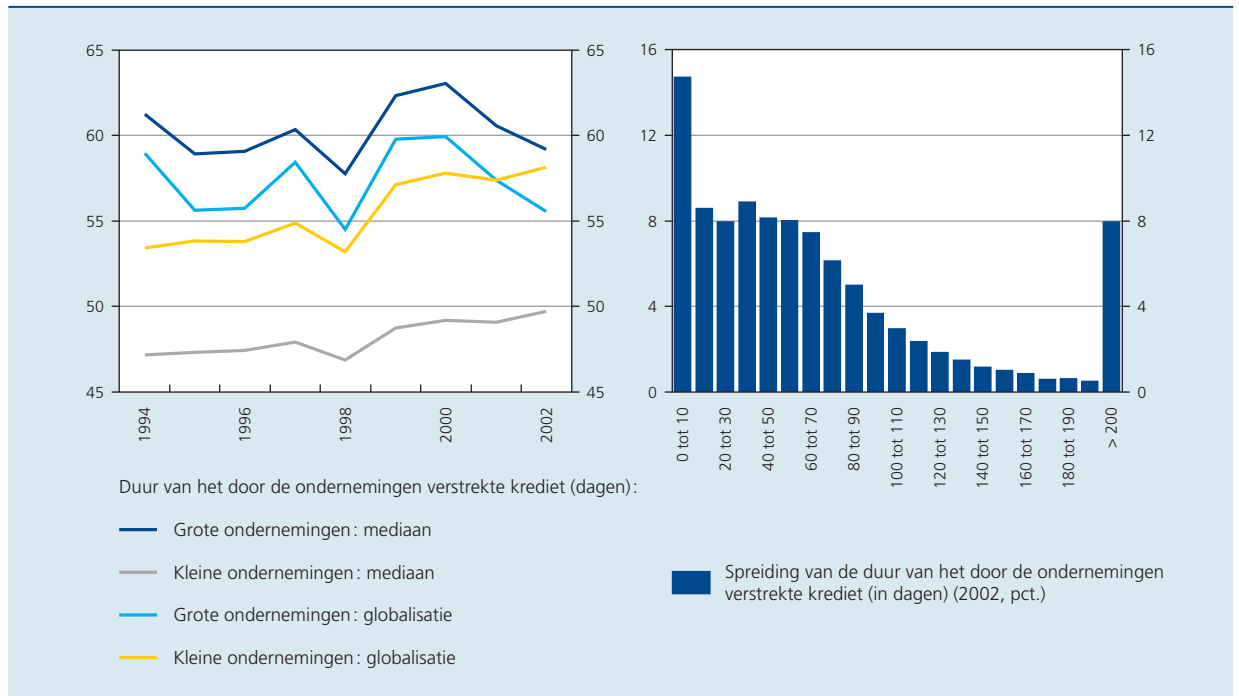
2.3.4.3 Duur van het toegestane krediet

De duur van het toegestane krediet vormt een tweede liquiditeitsratio op basis van de definitie van de behoefte aan netto bedrijfskapitaal. Hij meet het gemiddeld aantal

(1) Hierbij moet worden opgemerkt dat de ratio enkel op basis van de gegevens van het volledige schema kan worden berekend. Bij gevolg zijn de grafieken ter illustratie van het verloop van de voorraadrotatie van de kleine ondernemingen enkel gebaseerd op de volledige schema's neergelegd door de kleine ondernemingen

GRAFIEK 7 VOORRAADROTATIE VAN DE NIET-FINANCIËLE VENNOOTSCHAPPEN

GRAFIEK 8 DUUR VAN DE DOOR DE NIET-FINANCIËLE VENNOOTSCHAPPEN TOEGESTANE KREDIET

Bron: NBB.

dagen tussen de registratie van handelsvorderingen en de betaling ervan door de debiteuren, of het aantal dagen van klantenkrediet. Het is een goede indicator voor de liquiditeit van de handelsvorderingen, hoewel hij voorzichtig moet worden geïnterpreteerd⁽¹⁾, vooral wanneer hij berekend is voor een dusdanig heterogene groep als het geheel van niet-financiële ondernemingen.

Grafiek 8 toont aan dat het verstrekte krediet bij de kleine ondernemingen doorgaans een kortere looptijd heeft dan bij de grote ondernemingen, ongeacht welke maatstaf wordt gehanteerd. In 2002 bedroeg de mediaanwaarde van de looptijd van het verstrekte krediet 59,2 dagen voor de grote ondernemingen en 49,7 voor de kleine. Het gemiddelde op basis van de samengevoegde resultaten beliep daarentegen 55,6 dagen voor de grote ondernemingen en 58,1 voor de kleine (dit is het enige jaar in de beschouwde periode waarvoor de waarde van de kleine ondernemingen hoger ligt). Het verschil tussen de grote en de kleine ondernemingen was dus groter voor de

mediaanwaarde (9,5 dagen) dan voor het totale resultaat (2,6 dagen).

Uit de spreiding van de looptijd van het door de niet-financiële vennootschappen verstrekte krediet blijkt dat 31,3 pct. van deze vennootschappen in 2002 een krediet met een looptijd van minder dan een maand heeft verstrekt en 43,7 pct. een krediet met een looptijd van ten minste twee maanden.

Idealiter dient deze looptijd van het door de vennootschappen verstrekte krediet te worden vergeleken met de betalingstermijn die ze van hun leveranciers krijgen, met dien verstande dat hun relatieve waarden samen met het voorraadpeil de ontwikkeling van hun behoefte aan netto bedrijfskapitaal bepalen en dus ook van hun netto kaspositie.

2.3.4.4 Duur van het verkregen krediet

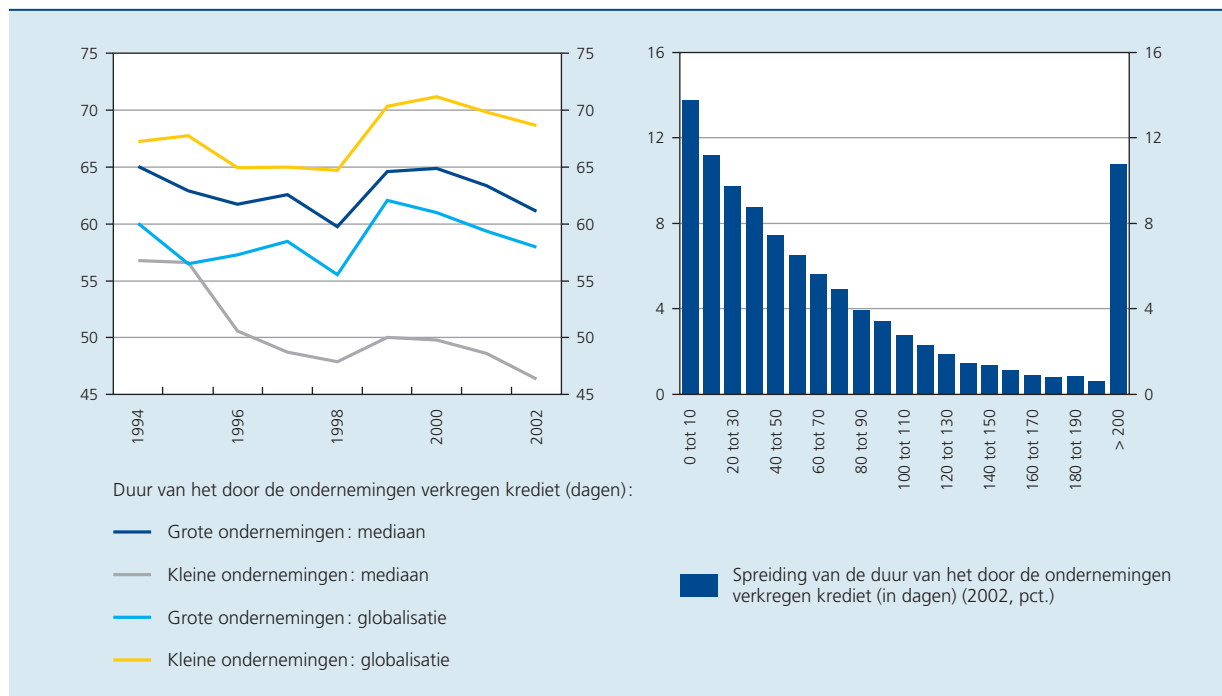
De ratio die de liquiditeit van de handelsschulden op ten hoogste één jaar meet, toont het gemiddeld aantal dagen dat verloopt tussen de registratie van de handelsschulden en hun afwikkeling.

(1) Bij deze ratio moeten immers enkele opmerkingen worden gemaakt:

- het feit dat handelsvorderingen op meer dan een jaar niet worden opgenomen in de teller van de ratio, terwijl verkopen met een betalingstermijn van meer dan een jaar wel worden meegerekend in de noemer, kan leiden tot een vertekening;
- aan de leveranciers gestorte voorschotten kunnen onterecht als handelsvorderingen in de teller van de ratio worden opgenomen;
- het effect van de overlopende rekeningen op de bedrijfsopbrengsten kan de verkopen in de noemer van de ratio aanzienlijk beïnvloeden.

GRAFIEK 9

DUUR VAN HET DOOR DE NIET-FINANCIËLE ONDERNEMINGEN VERKREGEN KREDIET

Bron: NBB.

Gemeten op basis van de mediaanwaarde heeft het door de grote ondernemingen verkregen krediet een langere looptijd dan het door kleine ondernemingen verkregen krediet. In 2002 bedroeg deze looptijd 61,1 dagen voor de grote ondernemingen, tegen 46,6 dagen voor de kleine. Het totaalresultaat geeft een omgekeerd beeld: volgens deze benadering zijn het de kleine ondernemingen die in 2002 betere betalingsvoorwaarden hebben gekregen (68,6 dagen, tegen 58 dagen voor de grote ondernemingen).

De spreiding van de looptijd van het verkregen krediet toont aan dat 34,7 pct. van de niet-financiële vennootschappen in 2002 een krediet met een looptijd van minder dan 30 dagen heeft gekregen, terwijl 42,6 pct. een krediet met een looptijd van meer dan twee maanden heeft gekregen.

2.3.5 Verloop van de solvabiliteit van de niet-financiële vennootschappen

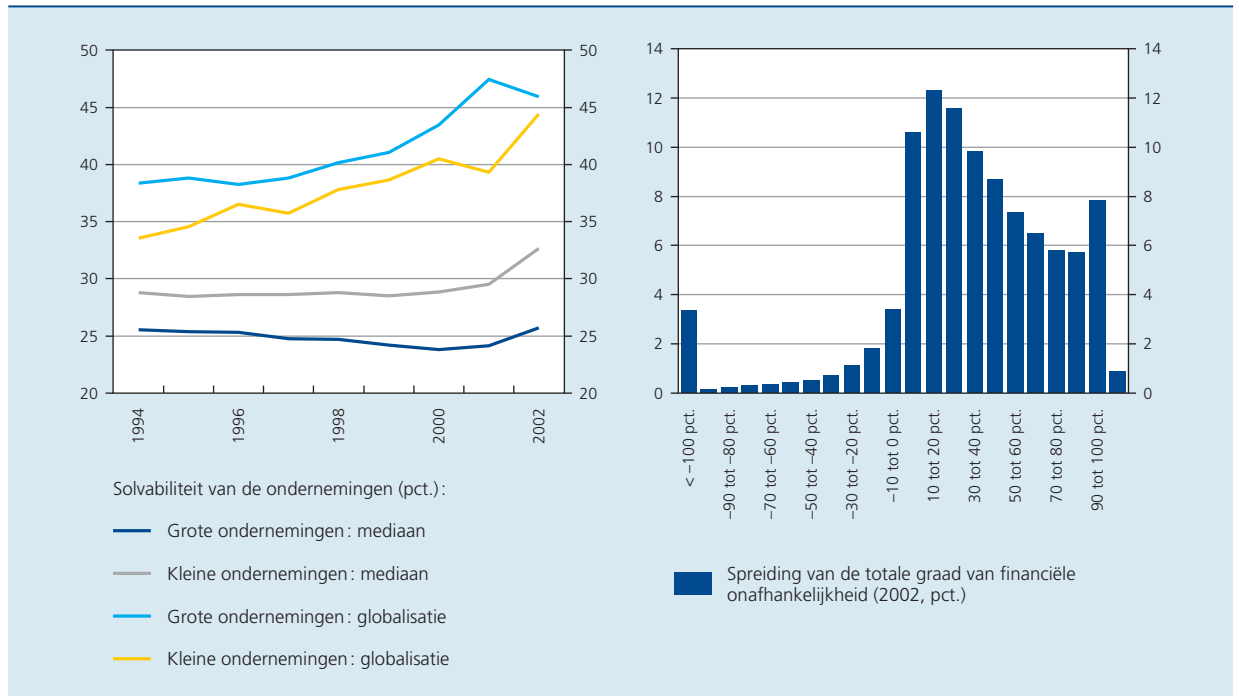
De samenstelling van de activa en de passiva kan eveneens worden bestudeerd vanuit het oogpunt van de solvabiliteit van de ondernemingen. De solvabiliteit omvat het vermogen van de ondernemingen om te voldoen aan het geheel van hun financiële verplichtingen: terugbetaling van de schulden op de voorziene vervaldagen,

regelmatige betaling van de intresten en betaling als gevolg van verplichtingen « buiten de balans ».

De hier gebruikte solvabiliteitsratio legt een verband tussen het eigen vermogen en het balanstotaal en illustreert bijgevolg de graad van onafhankelijkheid van de ondernemingen. Hoe hoger de ratio, hoe minder de ondernemingen afhankelijk zijn van middelen van

Uit de spreiding van de solvabiliteitsratio in 2002 blijkt dat de overgedragen gecumuleerde verliezen in liefst 12,7 pct. van de niet-financiële vennootschappen groter zijn dan het kapitaal, met een negatieve waarde van de globale graad van financiële onafhankelijkheid tot gevolg. Dat resultaat kan in aanzienlijke mate worden toegeschreven aan het bestaan van een grote groep sluimerende vennootschappen of marginale ondernemingen. Voorts werd bij 34,5 pct. van de niet-financiële vennootschappen in 2002 een positieve ratio van minder dan 30 pct. opgetekend.

GRAFIEK 10 SOLVABILITEIT VAN DE NIET-FINANCIËLE VENNOOTSCHAPPEN

Bron: NBB.

derden. Een lagere globale schuldgraad betekent eveneens een kleiner financieel risico voor de ondernemingen, aangezien de vergoeding van kapitaal van derden vast is, in tegenstelling tot de resultaten en de liquiditeit van de ondernemingen, die variabel zijn.

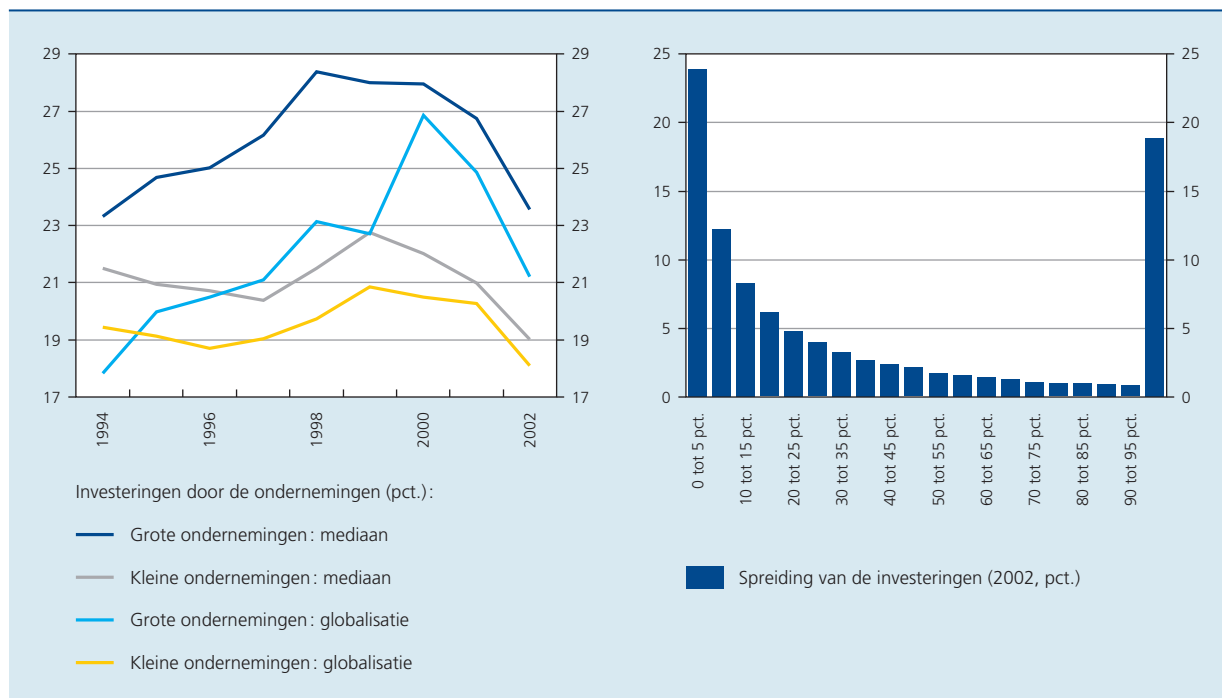
De mediaanwaarde toont aan dat de globale graad van financiële onafhankelijkheid sinds 2000 zowel bij de grote als bij de kleine ondernemingen is toegenomen, na jaren van stagnatie en zelfs daling. In 2002 bedroeg de solvabiliteitsratio 25,7 pct. voor de grote ondernemingen en 32,6 pct. voor de kleine. Deze ontwikkeling houdt verband met die van de rente, die in 2002 op een laag peil is gebleven.

Bij de grote bedrijven volgde de gemiddelde ratio op basis van de samengevoegde bedragen niet dezelfde tendens als de mediaan. Volgens de globale benadering is de solvabiliteit van de grote ondernemingen in 2002 immers verslechterd en beliep ze slechts 45,9 pct., tegen 47,4 pct. in 2001. Opgemerkt zij eveneens dat de globalisatie jaar na jaar steeds hoger was dan de mediaan, vooral bij de grote ondernemingen. Die grote kloof tussen de twee benaderingen kan opnieuw worden verklaard door het feit dat het gemiddelde, in tegenstelling tot de mediaan, sterk wordt beïnvloed door enkele ondernemingen die zwaar doorwegen in de globalisatie.

2.3.6 Verloop van de investeringen van de niet-financiële vennootschappen

De investeringsinspanningen van de ondernemingen in de loop van het boekjaar kunnen met verschillende ratio's worden gemeten. Een daarvan is de ratio die het relatieve belang van de aankopen van materiële vaste activa meet ten opzichte van de op het einde van het vorige boekjaar beschikbare materiële vaste activa. De teller van de ratio omvat de tijdens het boekjaar aangekochte materiële vaste activa (inclusief de geproduceerde vaste activa) en de meerwaarden op van derden aangekochte materiële vaste activa, verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen van van derden aangekochte materiële vaste activa. De noemer omvat de aanschafwaarde van en de meerwaarden op het einde van het voorgaande boekjaar beschikbare materiële vaste activa, verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen van materiële vaste activa, steeds op het einde van het voorgaande boekjaar. Om de relevantie van de verkregen resultaten te waarborgen, worden enkel die ondernemingen in aanmerking genomen die een jaarrekening m.b.t. een boekjaar van twaalf maanden hebben neergelegd. Een hoge waarde van de ratio betekent dat de ondernemingen in de loop van het verslagjaar aanzienlijke investeringsinspanningen hebben ondernomen.

GRAFIEK 11 INVESTERINGEN VAN DE NIET-FINANCIËLE VENNOOTSCHAPPEN

Bron: NBB.

Grafiek 11 met betrekking tot het verloop van de investeringsquote van de grote en kleine ondernemingen toont aan dat de mediaanwaarde van de investeringsratio zowel in de grote als in de kleine ondernemingen sinds verscheidene jaren gestaag afneemt. Zo daalde de mediaanwaarde van de investeringsratio bij de grote ondernemingen van 28,4 pct. in 1998 tot 23,6 pct. in 2002, een vermindering met 4,8 procentpunten. Bij de kleine ondernemingen daalden de investeringen tussen 1999 en 2002 met 3,8 procentpunten, terwijl de mediaanwaarde van de ratio verminderde van 22,8 pct. in 1999 tot 19 pct. in 2002. Net als in 2001 hebben de ondernemingen dus hun investeringen uitgesteld in afwachting van betere economische omstandigheden. Ondanks het lage rentepercentage hebben ze bijgevolg minder kredieten aangevraagd.

Het verloop van de gemiddelde ratio op basis van de samengevoegde bedragen vertoonde in 2002 geen significant verschil met dat van de mediaan. In 2002 bedroeg de gemiddelde ratio 21,2 pct. voor de grote ondernemingen en 18,1 pct. voor de kleine.

In 36,1 pct. van de niet-financiële vennootschappen beliep de investeringsratio in 2002 niet meer dan 10 pct.

2.4 Analyse van de financiële gezondheid van de bedrijfstakken

In de vorige delen werden de ontwikkeling en de spreiding onderzocht van de voornaamste financiële ratio's voor alle niet-financiële vennootschappen samen. Een vergelijking van de resultaten van de verschillende branches in 2002 met de niet-financiële vennootschappen als geheel is ook leerzaam, aangezien elke bedrijfstak geconfronteerd wordt met een specifieke conjuncturele context en soms specifieke rechtsvormen.

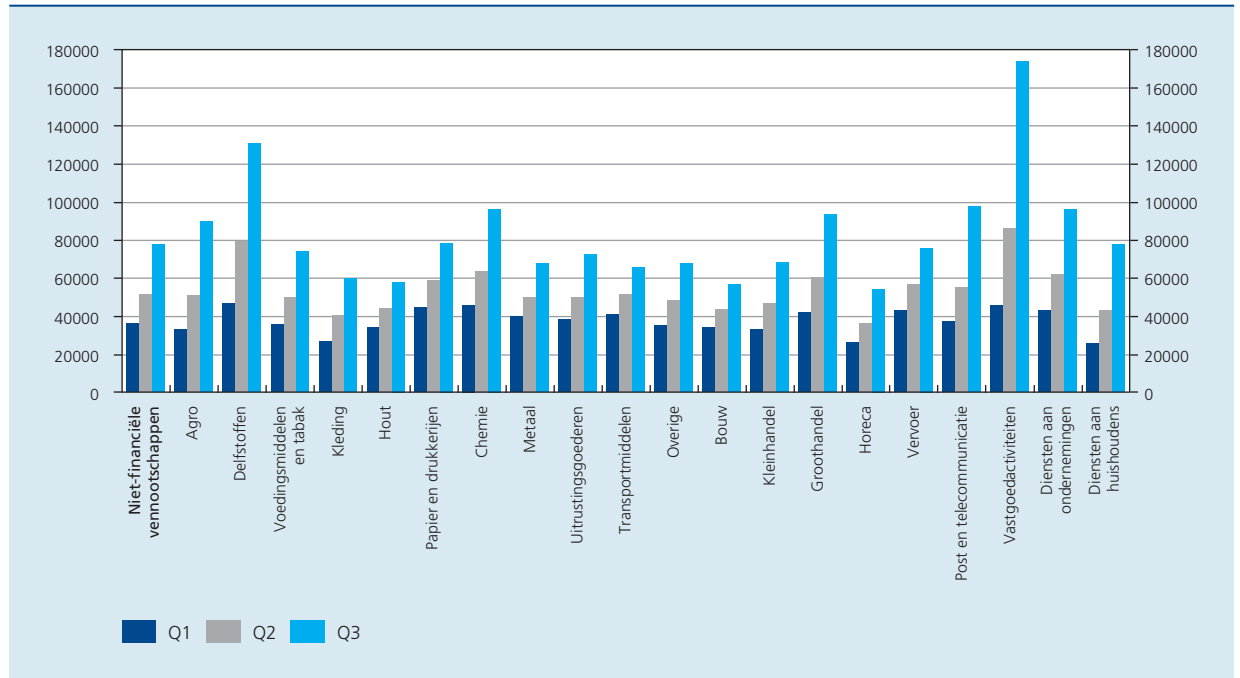
2.4.1 Analyse per ratio van de financiële gezondheid van de bedrijfstakken

Voor elke bedrijfstak werd de spreiding van de ratio's in kwartielen weergegeven. Voor 75 pct. van de ondernemingen is de ratio groter dan of gelijk aan het eerste kwartiel Q1 en voor 25 pct. ervan is de ratio hoger dan of gelijk aan het derde kwartiel Q3. Natuurlijk stemt het tweede kwartiel Q2 overeen met de mediaan van de ratio.

2.4.1.1 Analyse van de toegevoegde waarde

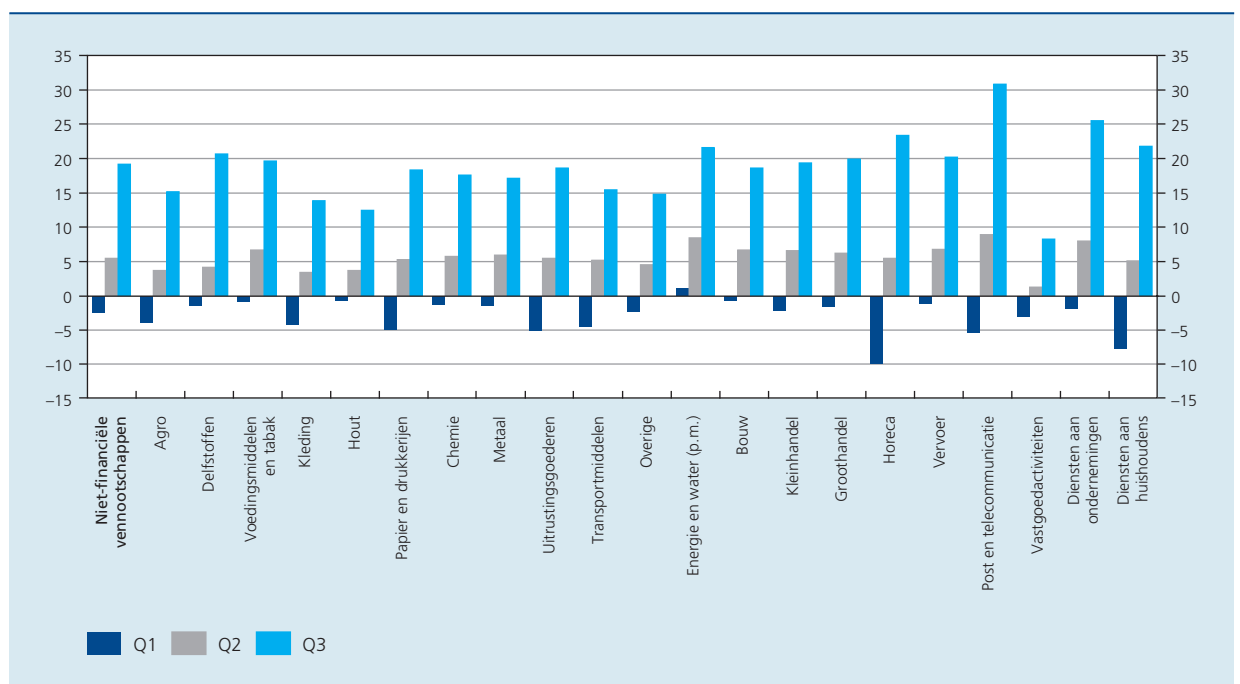
Grafiek 12 toont de spreiding van de toegevoegde waarde per werknemer in de verschillende bedrijfstakken. De branche energie en water is niet weergegeven.

GRAFIEK 12 SPREIDING VAN DE TOEGEVOEGDE WAARDE PER WERKNEMER NAAR BEDRIJFSTAK
(euro's)

Bron: NBB.

GRAFIEK 13 SPREIDING VAN DE RENTABILITEIT VAN HET EIGEN VERMOGEN NAAR BEDRIJFSTAK
(procenten)

Bron: NBB.

omdat de intercommunales die er deel van uitmaken, werken met personeel dat hun door de lagere overheid ter beschikking werd gesteld.

In 2002 liet de bedrijfstak verhuur en handel in onroerende goederen de hoogste mediaanwaarde optekenen voor de ratio van de toegevoegde waarde (86.139 euro, tegen 77.068 euro in 2001). Voor de 25 pct. sterkst presterende ondernemingen van de bedrijfstak (derde kwartiel) bedroeg de toegevoegde waarde per werknemer minstens 173.785 euro. Andere bedrijfstakken creëerden eveneens een belangrijke toegevoegde waarde, met name de winning van delfstoffen, waarvan de toegevoegde waarde per personeelslid in 2002 is gestegen met 9,6 pct. en een mediaanwaarde van 79.212 euro bereikte. Daarentegen lijkt de felle concurrentie in de horeca ten grondslag te liggen aan de geringe mediaanwaarde van de ratio van de toegevoegde waarde (36.337 euro).

2.4.1.2 Analyse van de rentabiliteit

Volgens grafiek 13 was post en telecommunicatie de bedrijfstak die in 2002 de hoogste mediaanwaarde van de nettorentabiliteit van het eigen vermogen (8,8 pct.) realiseerde. Die rentabiliteit is echter aanzienlijk gedaald ten opzichte van 2001 (9,3 pct.) en vooral vergeleken met 2000 (13,1 pct.). De bedrijfstak post en telecommunicatie

wordt op korte afstand gevolgd door de branche energie en water (8,4 pct.) en door de diensten aan ondernemingen (8 pct.). Daarentegen vertoonde de bedrijfstak verhuur en handel in onroerende goederen de laagste rentabiliteit, aangezien de mediaanwaarde van de ratio er amper 1,2 pct. bedraagt.

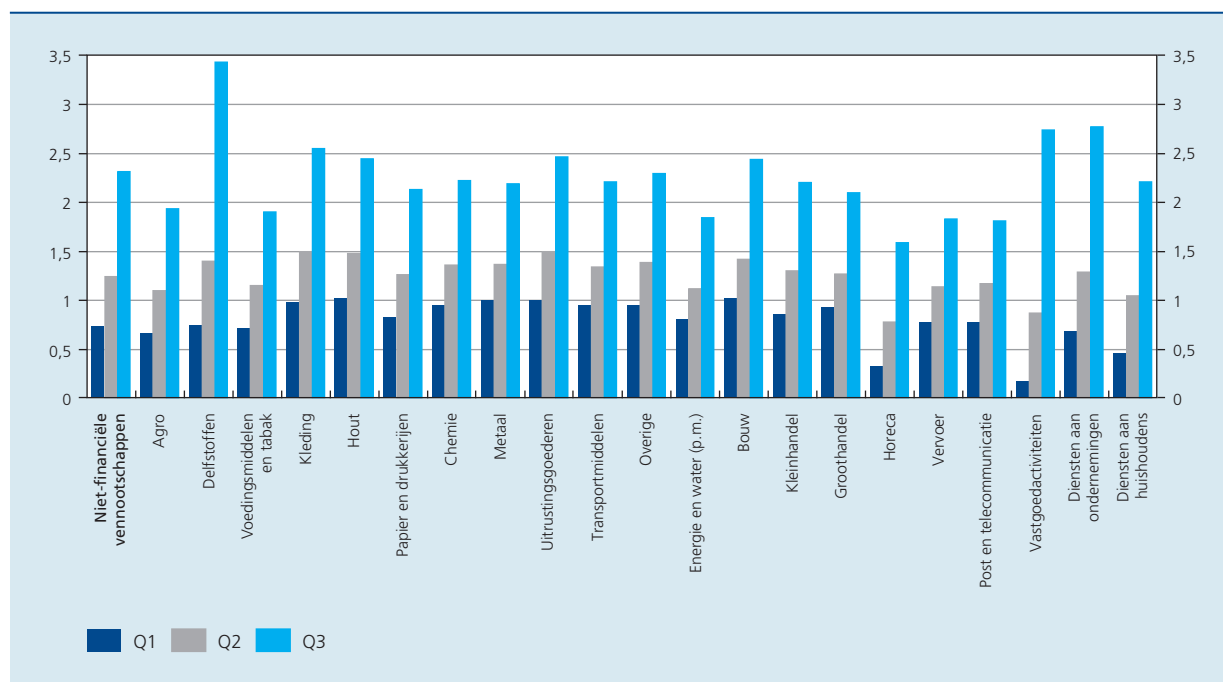
2.4.1.3 Analyse van de liquiditeit

2.4.1.3.1 DE LIQUIDITEIT IN RUIME ZIN

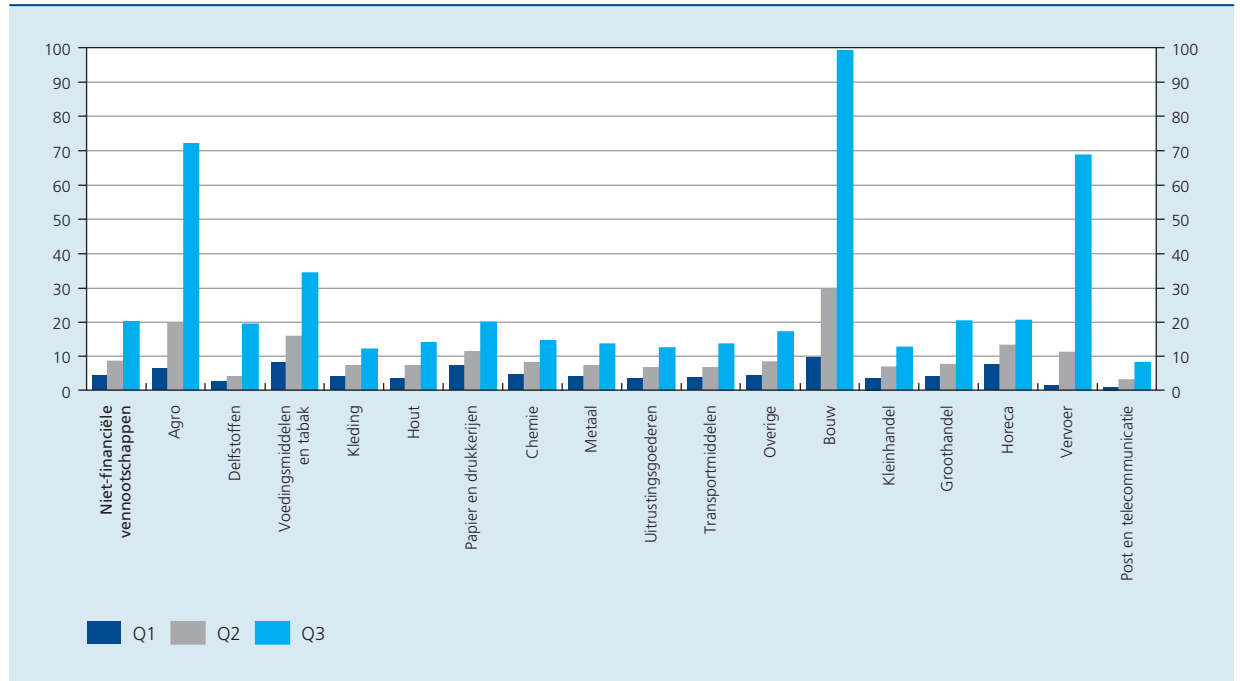
In 2002 was de mediaanwaarde van de liquiditeitsratio in ruime zin slechts in twee bedrijfstakken lager dan één (grafiek 14): de horeca (0,78) en de verhuur en handel in onroerende goederen (0,87). Dit was altijd het geval tijdens de periode 1994-2002. De korte-termijnverplichtingen van die twee bedrijfstakken overschreden hun beperkte vlottende activa. Hun netto bedrijfskapitaal was derhalve negatief. Aangezien de liquiditeit ook afhankelijk is van de componenten van de behoefte aan netto bedrijfskapitaal, is het interessant na te gaan hoe die componenten zich met name voor die twee branches⁽¹⁾ hebben ontwikkeld.

(1) Zie hierna.

GRAFIEK 14 SPREIDING VAN DE LIQUIDITEIT IN RUIME ZIN NAAR BEDRIJFSTAK

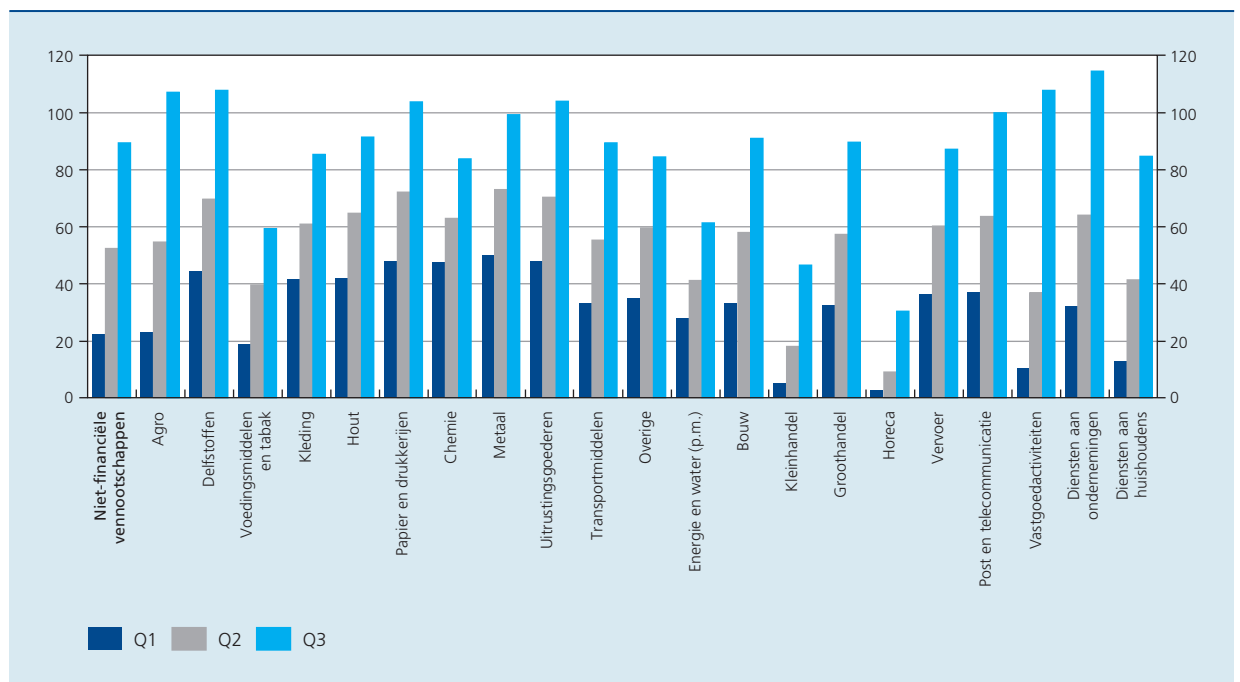

GRAFIEK 15 SPREIDING VAN DE VOORRAADROTATIE NAAR BEDRIJFSTAK

Bron: NBB.

GRAFIEK 16 SPREIDING VAN DE DUUR VAN HET DOOR DE ONDERNEMINGEN TOEGESTANE KREDIET NAAR BEDRIJFSTAK (dagen)

Bron: NBB.

Andere bedrijfstakken kwamen in 2002 slechts licht boven één uit. Het gaat vooral om de diensten aan huishoudens (1,05 pct.), de landbouw (1,10) en energie en water (1,12 pct.). Ten slotte bereikten in 2002 slechts vier branches een eerste kwartiel van meer dan één: de metaalnijverheid, de elektrische en elektronische apparaten en instrumenten, de houtnijverheid en de bouw.

2.4.1.3.2 DE VOORRAADROTATIE

De ratio van de voorraadrotatie zoals weergegeven in grafiek 15 maakt het mogelijk de doeltreffendheid van het voorraadbeheer in de homogene ondernemingsgroepen te beoordelen. De waarde van de ratio hangt nauw samen met de aard van de geproduceerde en/of verkochte goederen en derhalve met de economische sector in kwestie⁽¹⁾.

Net als in 2001 liet de bouwnijverheid in 2002 de hoogste mediaanwaarde optekenen (29,6). In die bedrijfstak wordt de boekwaarde van al de « voor verkoop bestemde gebouwen » echter geregistreerd in een specifieke

voorraadrubriek (code 35) en kan dus geen enkel onderscheid worden gemaakt tussen de aangekochte gebouwen en de door de ondernemingen vervaardigde gebouwen. Er werd van uitgegaan dat enerzijds in die bedrijfstak de in de rubriek vermelde bedragen vooral door de ondernemingen vervaardigde gebouwen vertegenwoordigden, en dat anderzijds het in alle andere bedrijfstakken ging om gebouwen die waren aangekocht met het doel ze door te verkopen. Bijgevolg werd de rubriek 35 niet opgenomen in de noemer van de ratio voor de bouwnijverheid.

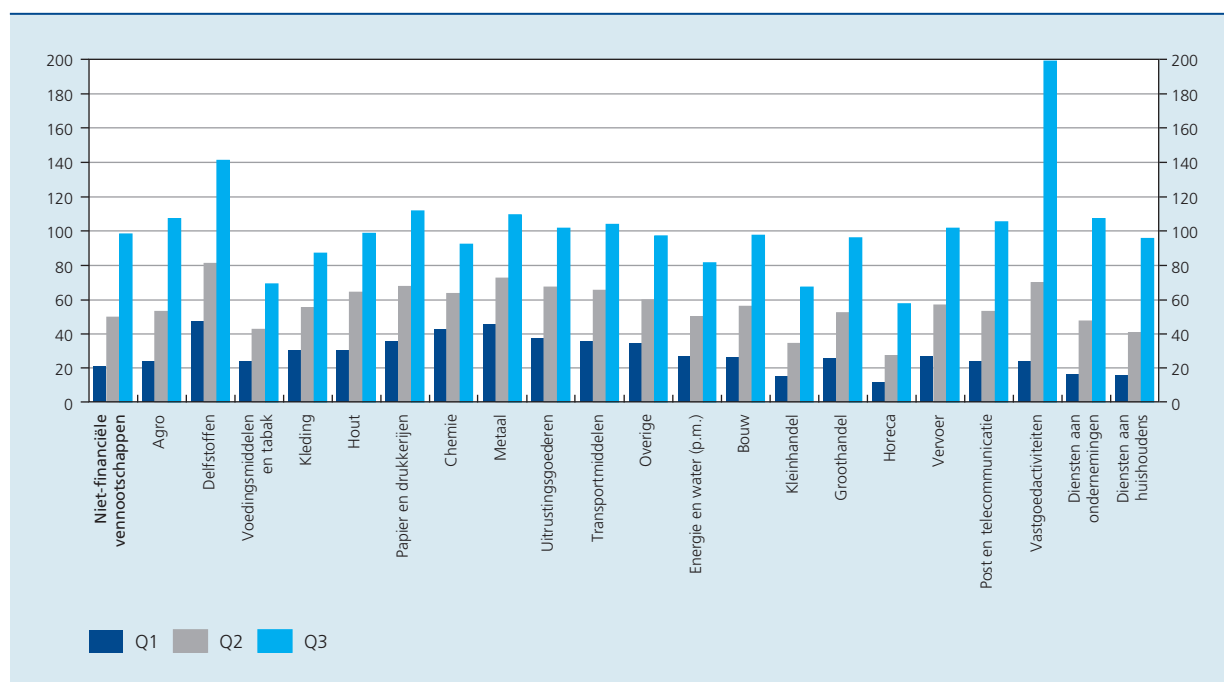
In de landbouw is de frequentie van de voorraadaanvulling eveneens hoog (19,7), ondanks een lichte daling ten opzichte van 2001 (21,9). Daarentegen werden de voorraden van de post en de telecommunicatie in 2002 het minst vaak aangevuld (mediaanwaarde van 3,1).

2.4.1.3.3 DUUR VAN HET TOEGESTANE KREDIET

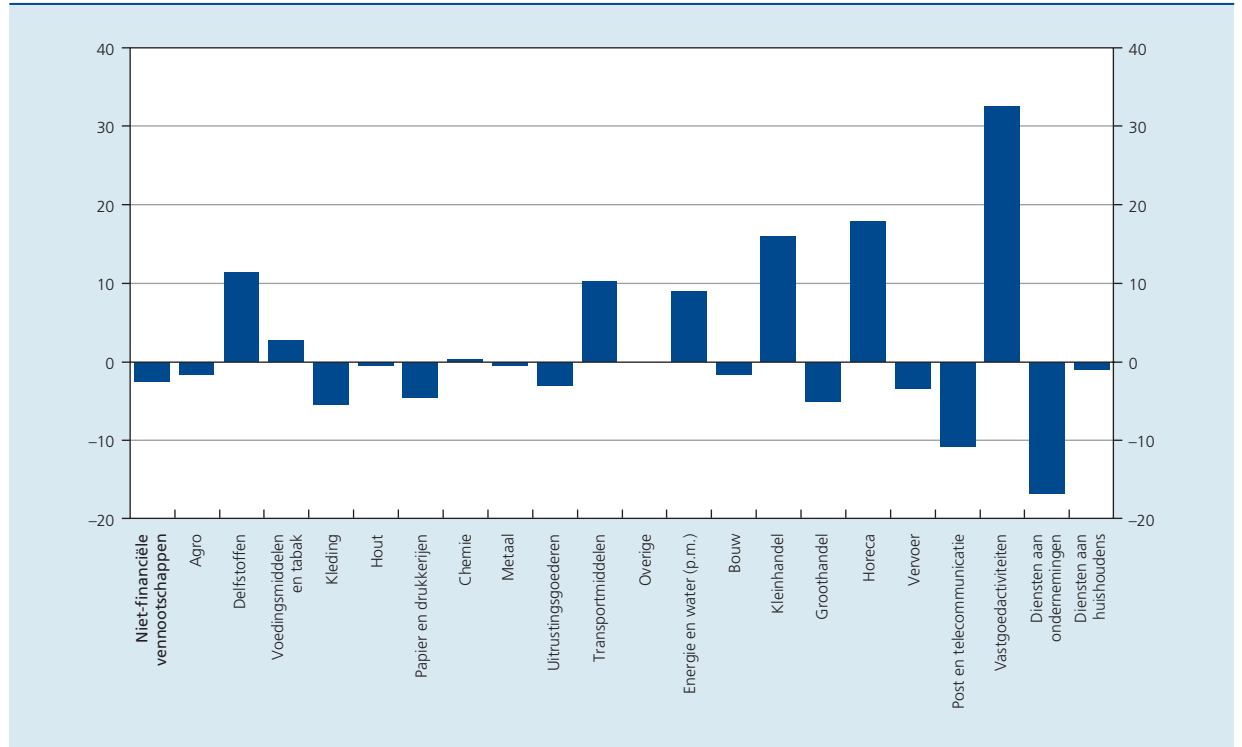
Volgens grafiek 16 bereikte het gemiddelde aantal dagen tussen de boeking van handelsvorderingen en hun betaling door de debiteurs in 2002 een mediaanwaarde van 52,3 dagen voor de niet-financiële vennootschappen als geheel. Die termijn was veel ruimer in de horeca (9,3 dagen) en de kleinhandel (18,2 dagen), waar vaak contant wordt betaald.

(1) De ratio van de voorraadrotatie van de bevoorradingen en goederen heeft geen betekenis voor de verhuur en handel in onroerende goederen en voor de vennootschappen die diensten verlenen aan ondernemingen en huishoudens.

GRAFIEK 17 SPREIDING VAN DE DUUR VAN HET DOOR DE ONDERNEMINGEN VERKREGEN KREDIET, NAAR BEDRIJFSTAK (dagen)

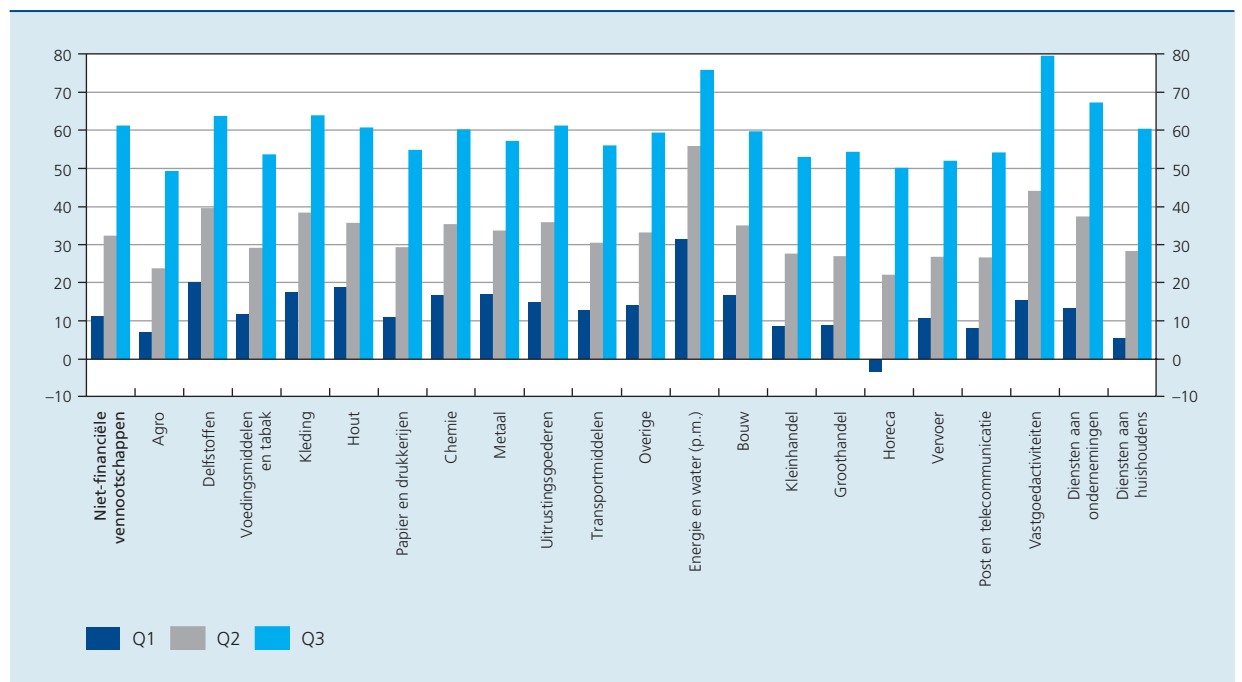

GRAFIEK 18 VERSCHIL TUSSEN DE LOOPTIJD VAN HET VERKREGEN KREDIET EN DIE VAN HET TOEGESTANE KREDIET, NAAR BEDRIJFSTAK (dagen)

Bron: NBB.

GRAFIEK 19 SPREIDING VAN DE TOTALE FINANCIËLE-ONAFHANKELIJKHEIDSGRAAD NAAR BEDRIJFSTAK (procenten)

Bron: NBB.

Daarentegen verleende 50 pct. van de ondernemingen uit de metaalnijverheid in 2002 meer dan of gelijk aan 73 dagen klantenkrediet. De metaalnijverheid is niet de enige branche waarvoor de mediaanwaarde van de ratio relatief hoog is. Dat is ook het geval voor de tak papier en drukkerijen (72,2 dagen), elektrische en elektronische apparaten en instrumenten (70,4 dagen) en de winning van delfstoffen (69,8 dagen).

De looptijden van het door die vennootschappen toegestane krediet moeten dan worden vergeleken met de termijnen die hun leveranciers toestaan.

2.4.1.3.4 DUUR VAN HET VERKREGEN KREDIET

Grafiek 17 toont de spreiding van de duur van het krediet dat de ondernemingen van de verschillende bedrijfstakken verkregen. In grafiek 18 worden die looptijd en de toegestane termijn vergeleken.

In twaalf van de 21 bedrijfstakken die het geheel van niet-financiële vennootschappen omvat, was de gemiddelde betalingstermijn van de cliënteel in 2002 hoger dan het gemiddelde aantal dagen dat de leveranciers hun toestonden voor hun aankopen. Tot die twaalf branches behoren onder meer de diensten aan ondernemingen, waarvoor het verschil tussen beide soorten

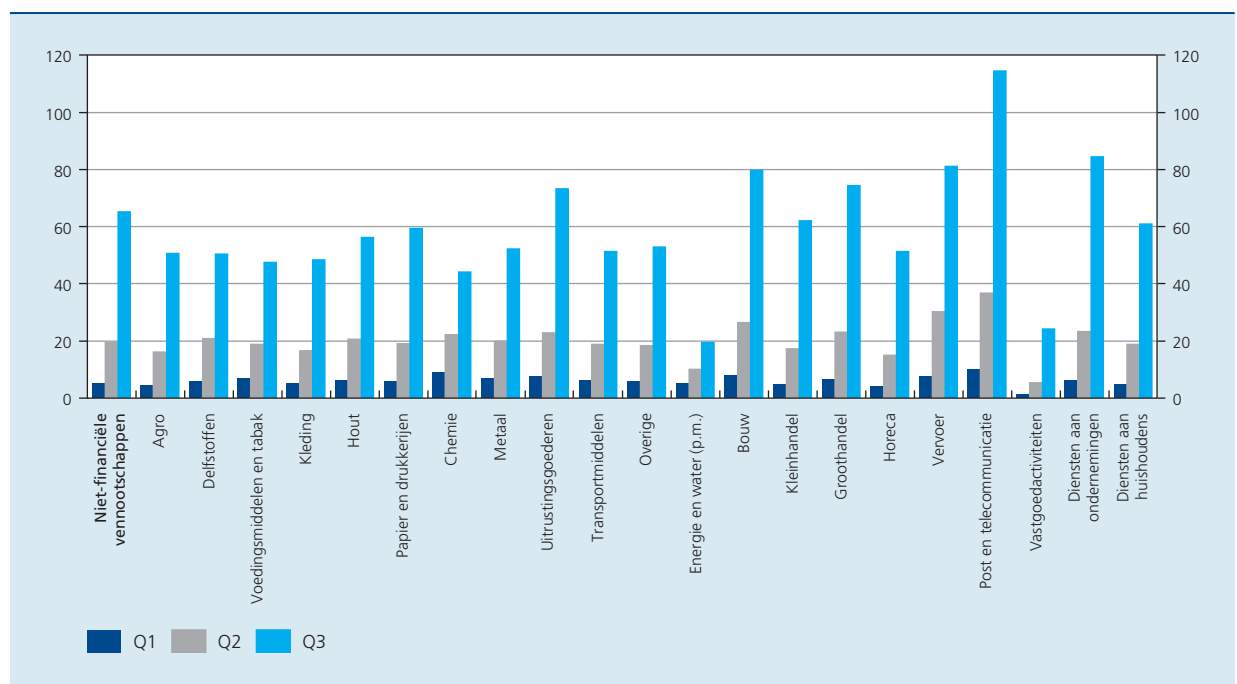
uitstel 16,8 dagen bedroeg, maar ook de post en telecommunicatie (verschil van 10,9 dagen), de textiel- en kledingnijverheid (verschil van 5,5 dagen), en ten slotte de groothandel (verschil van 5,1 dagen).

Bovendien kreeg 25 pct. van de vennootschappen uit de vastgoedsector in 2002 een gemiddeld betalingsuitstel van ten minste 199 dagen, of meer dan zes maanden.

2.4.1.4 Analyse van de solvabiliteit

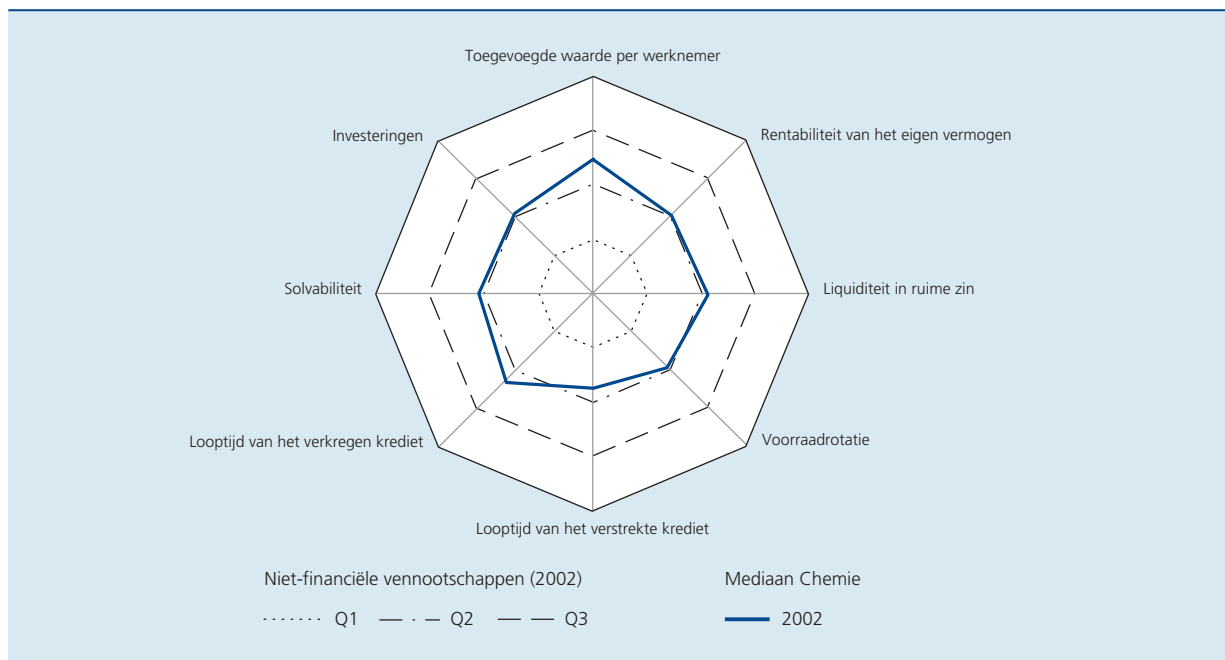
De Belgische niet-financiële vennootschappen financieren zich voor 32,1 pct. met eigen vermogen (grafiek 19). Dat cijfer is de mediaanwaarde van de totale financiële-onafhankelijkheidsgraad. Er bestaan grote verschillen tussen de bedrijfstakken. De branche energie en water onderscheidt zich duidelijk van de andere branches door zijn hoge financiële-onafhankelijkheidsgraad (55,7 pct.). Dit vloeit voort uit de aard zelf van de bedrijfstak, die een opdracht van algemeen belang vervult. De ondernemingen uit de branche verhuur en handel in onroerende goederen laten ook een relatief hoge financiële-onafhankelijkheidsgraad optekenen (44 pct.).

GRAFIEK 20 SPREIDING VAN DE INVESTERINGEN NAAR BEDRIJFSTAK
(procenten)

Bron: NBB.

GRAFIEK 21 POSITIONERINGSPOLYGOON VAN DE CHEMISCHE NIJVERHEID

Bron: NBB.

Daartegenover heeft de horeca duidelijk de laagste financiële-onafhankelijkheidsgraad (22 pct.), wat hoofdzakelijk te verklaren is door het hoge aantal verliesgevendende vennootschappen in die bedrijfstak. In zijn kielzog volgt de landbouw, waarvoor de mediaanwaarde van de ratio evenmin zeer hoog is (23,7 pct. in 2002). Ten slotte is de horeca de enige branche waarvoor het eerste kwartiel van de ratio negatief is (-3,5 pct.). Minstens een vierde van de ondernemingen uit de horeca heeft dus een negatief eigen vermogen als gevolg van aanzienlijke uitgestelde verliezen.

2.4.1.5 Analyse van de investeringen

In 2002 lieten de niet-financiële vennootschappen voor de investeringsratio een mediaanwaarde van 19,4 pct. optekenen (grafiek 20), dat is twee procentpunten minder dan in 2001. De bedrijfstakken die in relatieve termen het meest hebben geïnvesteerd, zijn: post en telecommunicatie (36,8 pct.) en vervoer (30,2 pct.). In 2001 bedroegen deze resp. 49,8 pct. en 36,4 pct.. Daarentegen bereikten de investeringen een veel lager peil in de bedrijfstakken verhuur en handel in onroerende goederen (5,4 pct.) en energie en water (10,3 pct.).

2.4.2 Meerdimensionale benadering van de financiële gezondheid van de voornaamste bedrijfstakken

Tot besluit werd een achthoekige polygoon getekend voor elke bedrijfstak waarvan de toegevoegde waarde in 2002 ten minste 5 pct. van die van alle niet-financiële vennootschappen samen bedroeg, zijnde acht van de eenentwintig bedrijfstakken die in dit artikel worden onderscheiden en besproken. Elke polygoon vergelijkt de financiële situatie van de ondernemingen uit de branche met die van de niet-financiële vennootschappen als geheel, waarbij die referentiegroep wordt weergegeven door vier concentrische achthoeken die gescheiden zijn door acht lijnen. Elke lijn stemt overeen met een van de acht bestudeerde ratio's. Het centrale punt van de achthoeken vormt de waarde die het vijfde percentiel van alle niet-financiële vennootschappen samen bereikt, terwijl de buitenste achthoek de door het 95e percentiel gerealiseerde ratiowaarde vertegenwoordigt⁽¹⁾. De drie kwartielen Q1, Q2 en Q3 van de voor de niet-financiële vennootschappen berekende ratio's zijn weergegeven in de punten waar de achthoeken en de lijnen elkaar kruisen. Zo stemt de achthoek met de kleinste omtrek overeen

(1) Het ware logischer geweest in het midden van de figuur de minimumwaarde te plaatsen en op de buitenste achthoek de maximumwaarde. Om de grafische weergave te vereenvoudigen, werden de percentielen P5 en P95 gebruikt in plaats van die twee uiterste waarden, die zeer ver verwijderd zijn van respectievelijk Q1 en Q3.

met het eerste kwartiel, de middelste met de mediaan, en de derde met het derde kwartiel. Voor elke bedrijfstak wordt de polygoon verkregen door de mediaanwaarden van de in 2002 bereikte ratio's onderling te verbinden. Die achthoekige figuren maken het dus mogelijk zich snel een beeld te vormen van de financiële situatie van de bedrijfstak: hoe meer de polygoon afwijkt van het centrum, des te beter is de financiële situatie van de branche⁽¹⁾. Om ervoor te zorgen dat die regel in alle omstandigheden geldig is, moest de richting van de as worden omgekeerd voor de liquiditeitsratio van de handelsvorderingen (looptijd van het verstrekte krediet). Het spreekt immers vanzelf dat een korte gemiddelde betalingstermijn van de klanten voor de ondernemingen interessanter is dan een lange.

2.4.2.1 De chemische nijverheid

In vergelijking met de mediaan van de Belgische niet-financiële vennootschappen, toont grafiek 21 dat de ondernemingen uit de chemische nijverheid een zeer hoge toegevoegde waarde per werknemer realiseren (63.689 euro, tegen 51.457 euro). Die waarde is trouwens sterk toegenomen (10 pct.) ten opzichte van 2001. Over de periode 1994-2002 was de mediaan van de ratio van de toegevoegde waarde van de chemiebedrijven steeds hoger dan die van de niet-financiële vennootschappen. Hetzelfde geldt voor de rentabiliteit van het eigen vermogen, behalve in 2001. Het rentabiliteitsverschil tussen de

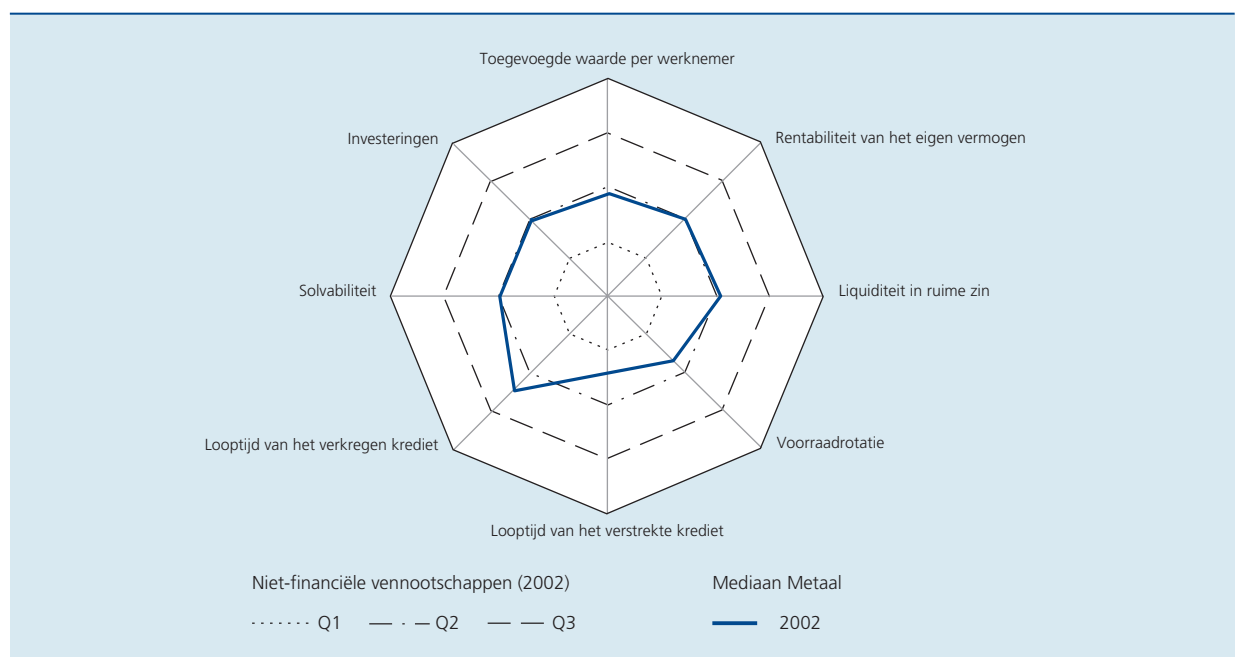
chemiebedrijven en de niet-financiële vennootschappen is echter niet zo groot. Dat komt door de hoge personeelskosten in de branche, die werkt met hooggekwalificeerd, en dus duurder personeel. De liquiditeitsratio's van de bedrijfstak geven geen eenduidig beeld. Aldus lag de liquiditeit in ruime zin van de chemische nijverheid in 2002 iets hoger dan die van de niet-financiële vennootschappen (1,36 tegen 1,24). Daarentegen waren de voorraadrotatie en vooral de liquiditeit van de handelsvorderingen beter bij de niet-financiële vennootschappen.

2.4.2.2 De metaalnijverheid

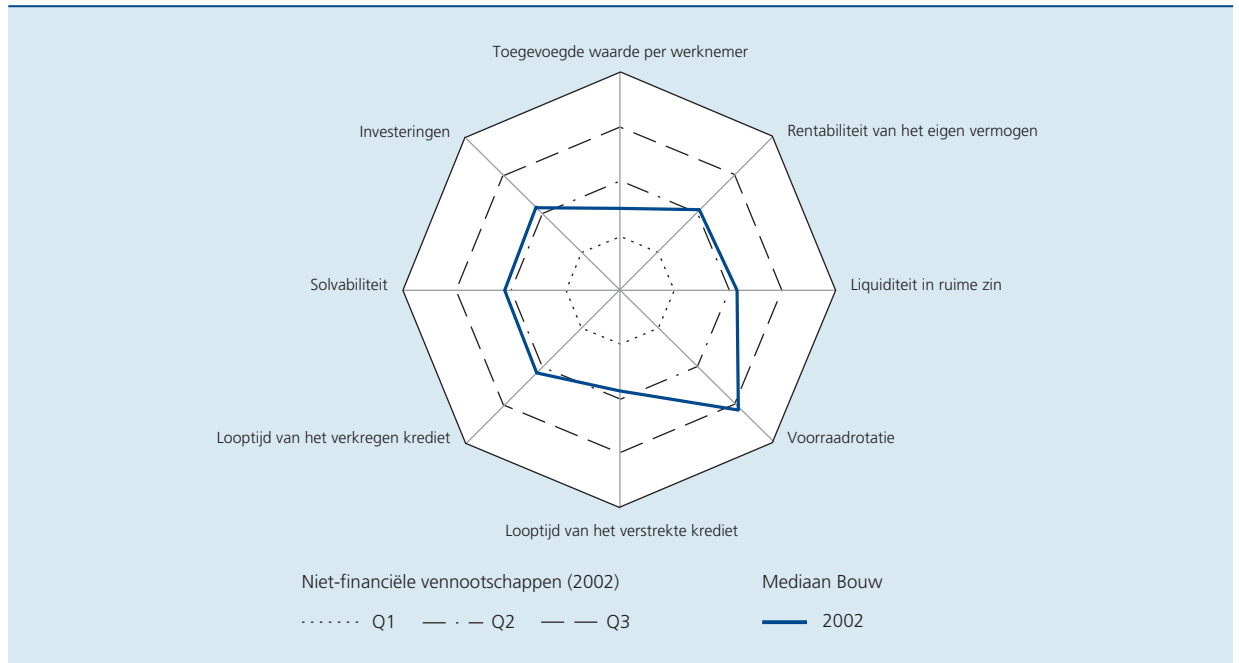
In 2002 was de situatie van de metaalnijverheid voor drie van de acht bestudeerde ratio's minder gunstig dan die van de niet-financiële vennootschappen (grafiek 22). Het aantal dagen klantenkrediet was in de metaalnijverheid veel hoger dan voor de niet-financiële vennootschappen (73 dagen, tegen 52,3 dagen). Dat aanzienlijke negatieve verschil werd echter ruimschoots gecompenseerd door de looptijd van het van de leveranciers verkregen krediet. Zo kregen de ondernemingen uit de metaalnijverheid in 2002 72,4 dagen leverancierskrediet, tegen 49,7 dagen voor alle niet-financiële vennootschappen

(1) Zo wijst bijvoorbeeld een hogere waarde van de voorraadrotatie erop dat de bedrijfstak in de loop van het boekjaar vaak zijn voorraden regelmatig aanvult. De voorraden zijn dus vlottend en blijven derhalve niet in de ondernemingen. Niettemin moet worden aangestipt dat een onaangepaste voorraadvermindering een groter risico op ontoereikende voorraden ten gevolge heeft.

GRAFIEK 22 POSITIONERINGSPOLYGOON VAN DE METAALNIJVERHEID

GRAFIEK 23 POSITIONERINGSPOLYGOON VAN DE BOUWNIJVERHEID

Bron: NBB.

samen. De voorraadrotatie is een andere ratio waarvoor de in 2002 bereikte mediaanwaarde lager uitviel dan voor de niet-financiële vennootschappen als geheel. Hoewel ze boven die van alle niet-financiële vennootschappen samen (mediaanwaarde van 5,4 pct.) uitkwam, was de rentabiliteit van de metaalnijverheid met 5,9 pct. de laagste van de laatste zeven jaren. Dat is ook het geval voor de investeringen (20 pct.), die in 2000 nog 27,6 pct. beliepen.

2.4.2.3 De bouwnijverheid

Ondanks een uiterst geringe toegevoegde waarde per werknemer vergeleken met de waarde die alle niet-financiële vennootschappen samen realiseerden (43.673 euro, tegen 51.457 euro), toont grafiek 23 dat de rentabiliteit van de bouwnijverheid in 2002 een bevredigend peil haalde (6,7 pct.), hoewel ze was teruggelopen ten opzichte van 2001 (met 0,5 procentpunt). Dat geldt ook voor de solvabiliteit van de bedrijfstak (34,9 pct.), die nooit zo hoog was geweest gedurende de periode 1994-2002. Het mediaanbedrijf uit de bouwnijverheid financierde zich dus meer met eigen vermogen dan de mediaan van de niet-financiële vennootschappen als geheel. De liquiditeit van die sector valt moeilijker te duiden. Terwijl de voorraadrotatie zeer hoog was op grond van de in deel 2.4.1.3.2 vermelde

redenen, stegen zowel de liquiditeit in ruime zin als de looptijd van de verkregen en verstrekte kredieten immers uit boven de waarden die voor alle niet-financiële vennootschappen samen worden opgetekend.

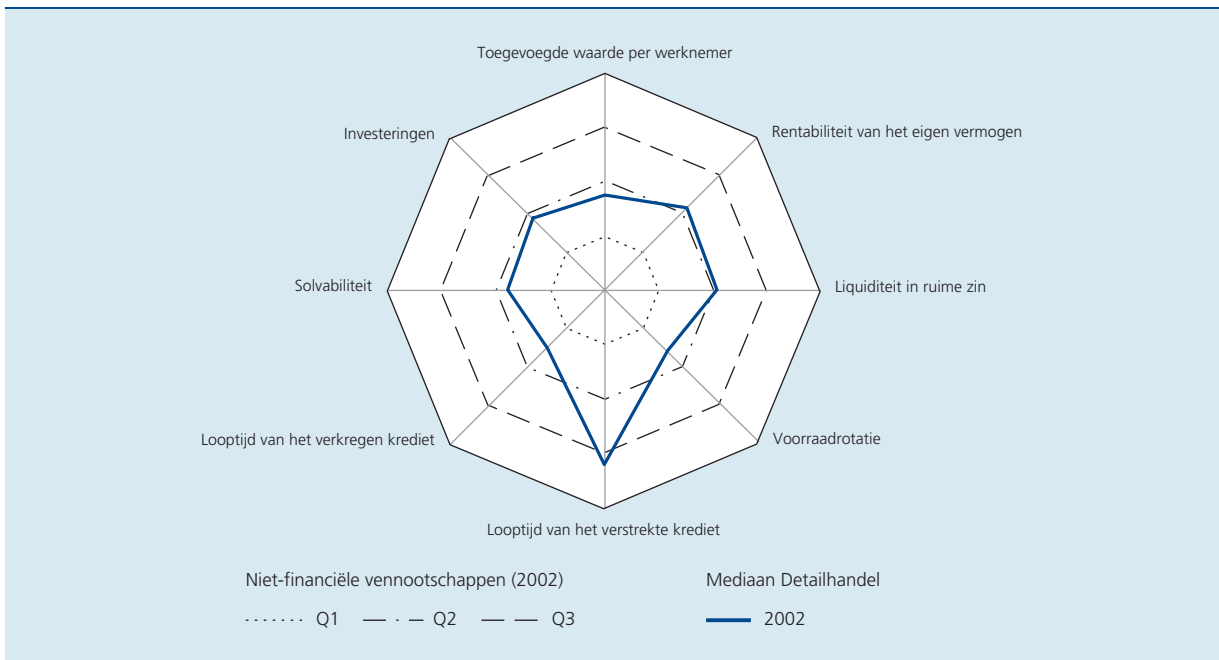
2.4.2.4 Kleinhandel

De hoekpunten van de polygoon van de kleinhandel bevinden zich grotendeels tussen de eerste en tweede kwartielen van de niet-financiële vennootschappen, waardoor grafiek 24 een in elkaar gedoken uitzicht krijgt en een veeleer zwakke financiële situatie weerspiegelt. Enkel de looptijd van het verstrekte krediet vormt hierop een uitzondering. Die is voor de kleinhandel immers uiterst beperkt (een mediaanwaarde van 18,8 dagen, tegen 52,3 dagen voor het geheel van de niet-financiële vennootschappen), wat kan worden verklaard door het feit dat de verkopen in deze sector vaak contant worden betaald.

2.4.2.5 Groothandel

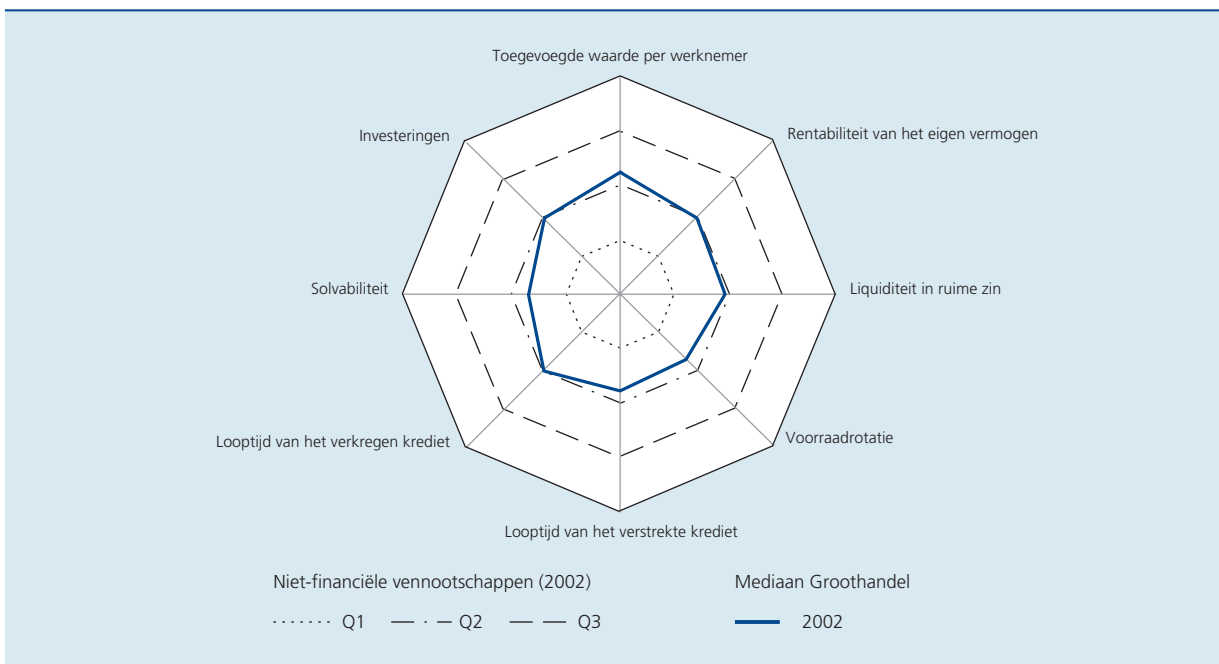
Anders dan in de kleinhandel was volgens grafiek 25 de mediaanwaarde voor de ratio van de toegevoegde waarde in de groothandel in 2002 hoger dan die van het geheel van de niet-financiële vennootschappen (60.456 euro tegen 51.457 euro). De rentabiliteit van het

GRAFIEK 24 POSITIONERINGSPOLYGOON VAN DE DETAILHANDEL

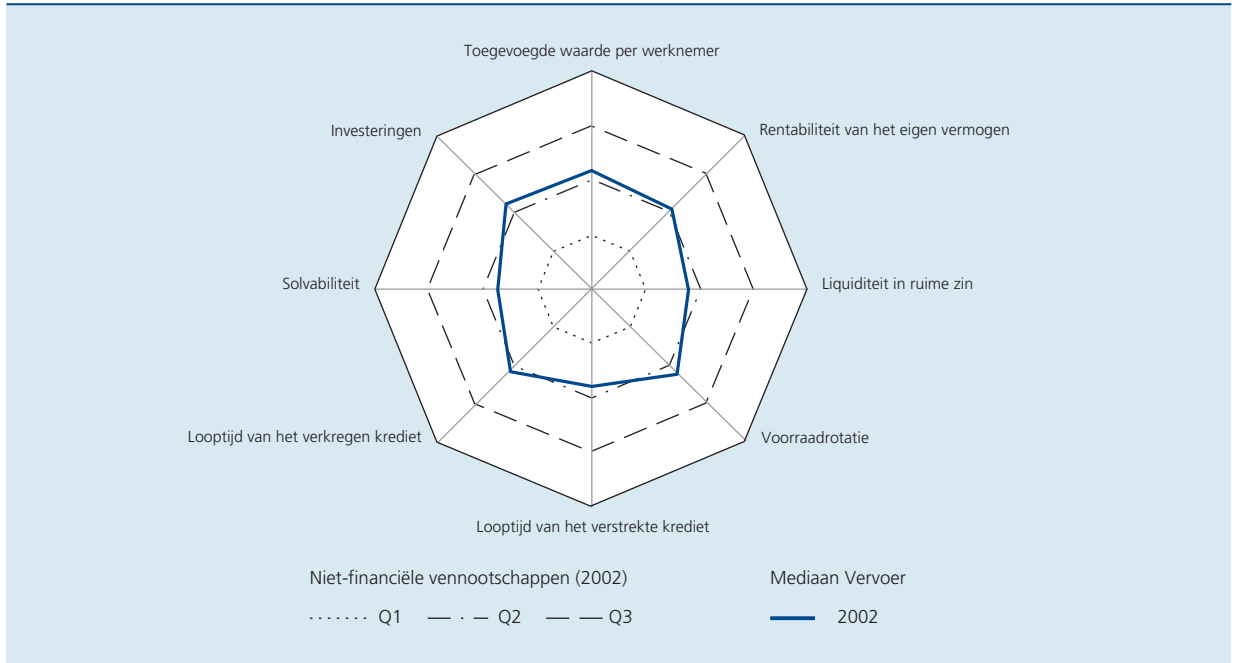
Bron: NBB.

GRAFIEK 25 POSITIONERINGSPOLYGOON VAN DE GROOTHANDEL

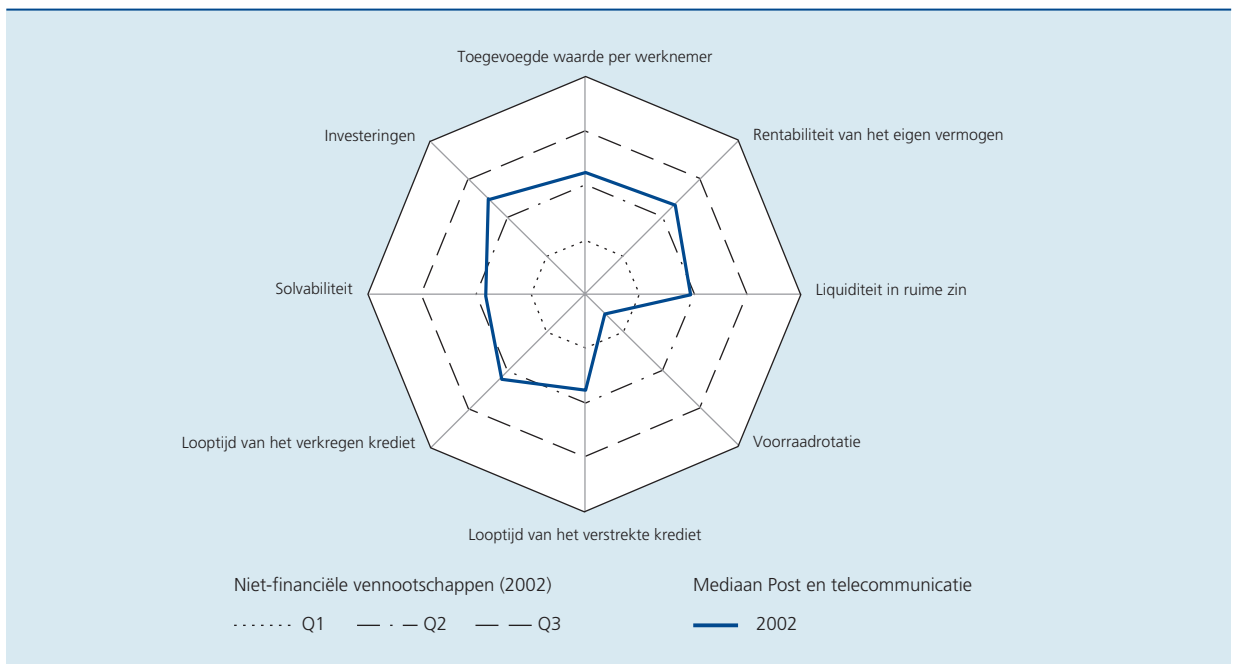
Bron: NBB.

GRAFIEK 26 POSITIONERINGSPOLYGOON VAN DE VERVOERSECTOR

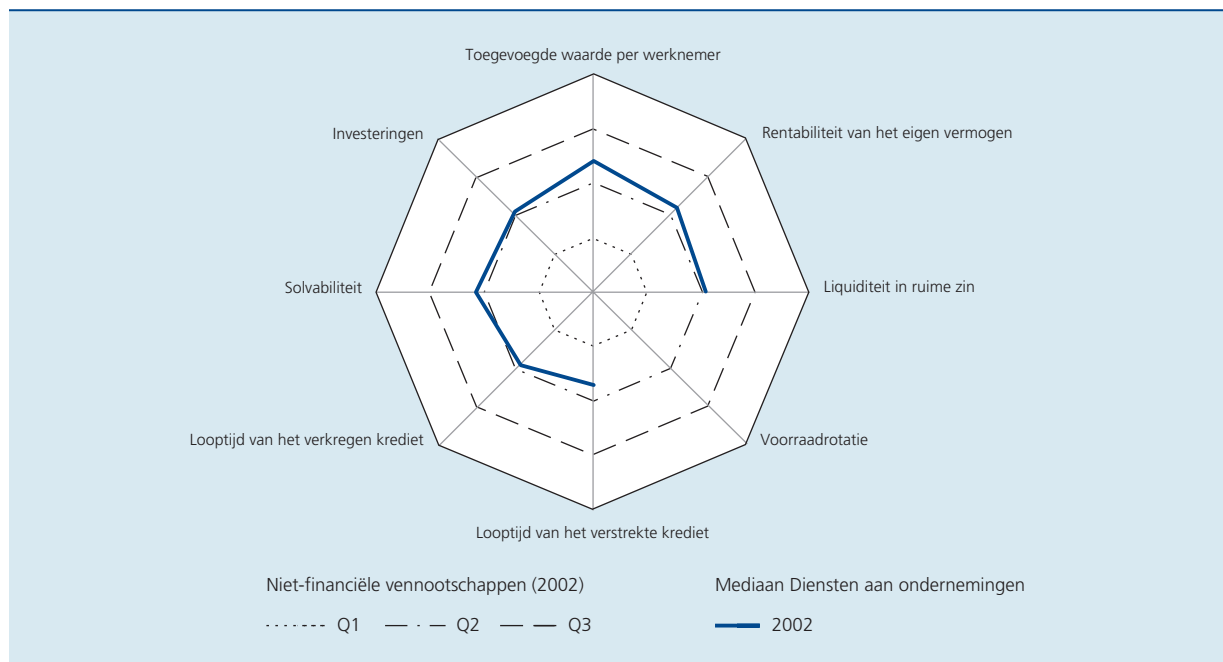
Bron: NBB.

GRAFIEK 27 POSITIONERINGSPOLYGOON VAN DE POST EN TELECOMMUNICATIE

Bron: NBB.

GRAFIEK 28 POSITIONERINGSPOLYGOON VAN DE DIENSTEN AAN ONDERNEMINGEN

Bron: NBB.

eigen vermogen lag iets hoger dan die van het geheel van de niet-financiële vennootschappen (6,2 pct. tegen 5,4 pct.). De resultaten inzake liquiditeit zijn moeilijker te interpreteren: enerzijds zijn de liquiditeit in ruime zin en het aantal dagen leverancierskrediet iets hoger dan de mediaanwaarden van de niet-financiële vennootschappen als geheel. Anderzijds lagen de liquiditeit van de handelsvorderingen en de voorraadrotatie in deze bedrijfstak lager. De mediaanwaarde van de graad van financiële onafhankelijkheid was in 2002 eerder zwak (26,9 pct.), in tegenstelling tot die van de investeringsquote, die een behoorlijk peil bereikte (23,1 pct., tegen 19,4 pct. voor het geheel van de niet-financiële vennootschappen).

2.4.2.6 Vervoer

De mediaanwaarde van de ratio van de toegevoegde waarde per werknemer van de vervoersector lag in 2002 aanzienlijk hoger dan de mediaan voor het geheel van de niet-financiële vennootschappen (grafiek 26). Deze hogere waarde wordt weerspiegeld in de rentabiliteit van het eigen vermogen die 6,8 pct. bedroeg, tegen 5,4 pct. voor het geheel van de niet-financiële vennootschappen. Inzake liquiditeit werd de relatief lange gemiddelde looptijd van het verstrekte krediet (60,2 dagen) gecompenseerd door een langere gemiddelde looptijd van het verkregen krediet dan die van de mediaanonderneming. De solvabiliteit van deze sector steeg met

2,5 procentpunten ten opzichte van 2001 en lag daarmee dicht in de buurt van die van de groothandel (26,7 pct.). De investeringen waren aanzienlijk: de investeringsquote lag ruim boven de mediaan van de niet-financiële vennootschappen (30,2 pct. tegen 19,4 pct.).

2.4.2.7 Post en telecommunicatie

Grafiek 27 toont aan dat de toegevoegde waarde per werknemer in de post en telecommunicatie in 2002 hoger was dan de mediaan van het geheel van de niet-financiële vennootschappen (55.328 euro tegen 51.457 euro). Die toegevoegde waarde steeg trouwens fors ten opzichte van het voorgaande jaar (25,2 pct.). Deze hoge waarden kwamen eveneens tot uiting in de rentabiliteit van het eigen vermogen (8,8 pct.). Inzake liquiditeit valt vooral de zeer lage waarde van de voorraadrotatie op (3,1 tegen 8,6 voor de niet-financiële vennootschappen), waardoor de sector zich onder het eerste kwartiel van diezelfde vennootschappen bevindt. Voorts waren de investeringen in 2002 zeer aanzienlijk (36,8 pct.), hoewel ze duidelijk daalden ten opzichte van de vijf voorgaande jaren, waarin ze systematisch schommelden tussen 48,4 pct. (1997) en 52,2 pct. (1999).

2.4.2.8 Diensten aan ondernemingen

Grafiek 28 met betrekking tot de diensten aan bedrijven heeft een eerder brede vorm, wat wijst op een gunstige financiële situatie. De toegevoegde waarde per werknemer bedroeg in 2002 62.250 euro en de rentabiliteit beliep 8 pct. Het enige minpunt betreft de lange looptijd van het verstrekte krediet (64 dagen tegen slechts 52,3 dagen voor het geheel van de niet-financiële vennootschappen), een looptijd die niet gecompenseerd wordt door een groter aantal dagen leverancierskrediet dan elders (47,3 dagen voor deze sector, tegen 49,7 dagen voor het geheel van de niet-financiële vennootschappen). Deze looptijden van 64 en 47,3 dagen zijn de slechtste resultaten voor de sector over de periode 1994-2002.

Bijlage 1 : Hergroeperingen per sector

	Codes NACE-BEL
Landbouw, jacht en bosbouw; visserij en aquacultuur	1, 2, 5
Winning van delfstoffen	10, 11, 12, 13, 14
Voedingsmiddelen- en tabaksnijverheid	15, 16
Textiel-, kleding-, leder- en schoeiselnijverheden	17, 18, 19
Houtnijverheid	20
Papier en drukkerijen	21, 22
Chemische nijverheid	23, 24, 25
Metaalnijverheid	27, 28, 29
Elektrische en elektronische apparaten en instrumenten	30, 31, 32, 33
Transportmiddelen	34, 35
Andere verwerkende nijverheden	26, 36, 37
Energie en water	40, 41
Bouwnijverheid	45
Kleinhandel	50, 52
Groothandel	51
Horeca	55
Vervoer	60, 61, 62, 63
Post en telecommunicatie	64
Verhuur en handel in onroerende goederen	70
Diensten aan ondernemingen	67, 71, 72, 73, 74 ⁽¹⁾ , 90
Diensten aan huishoudens	80.4, 92, 93, 95

(1) Met uitzondering van 74151 (beheer van de holdings).

Bijlage 2: Onderscheid per sector tussen grote en kleine ondernemingen

	Volledige schema's					Verkorte schema's				
	Totaal	Criteria niet-over-schreden (in eenheden)	Criteria niet-over-schreden (in pct.)	Toe-gevoegde waarde van de sector (in miljoenen euro's)	Toe-gevoegde waarde (in pct.) van de onder-nemingen die de criteria niet over-schreden hebben	Totaal	Criteria over-schreden (in eenheden)	Criteria over-schreden (in pct.)	Toe-gevoegde waarde van de sector (in miljoenen euro's)	Toe-gevoegde waarde (in pct.) van de onder-nemingen die de criteria over-schreden hebben
Landbouw, jacht en bosbouw; visserij en aquacultuur	105	57	54,3	138	13,0	4.441	2	0,0	507	0,2
Winning van delfstoffen	74	42	56,8	265	7,1	137	0	0,0	47	0,0
Voedingsmiddelen- en tabaksnijverheid	498	101	20,3	4.277	1,6	2.652	4	0,2	593	1,5
Textiel-, kleding-, leder-, en schoeiselnijverheden	333	74	22,2	1.871	2,5	1.524	3	0,2	385	1,9
Houtnijverheid	95	31	32,6	329	7,4	931	1	0,1	236	0,8
Papier en drukkerijen	402	150	37,3	2.600	3,0	3.157	2	0,1	630	0,7
Chemische nijverheid	522	101	19,3	11.851	0,4	840	1	0,1	279	1,1
Metaalnijverheid	756	227	30,0	6.522	2,6	3.982	8	0,2	1.350	1,5
Elektrische en elektronische apparaten en instrumenten	223	60	26,9	3.274	1,0	1.096	5	0,5	240	4,2
Transportmiddelen	139	37	26,6	3.096	0,7	388	0	0,0	110	0,0
Andere verwerkende nijverheden	507	161	31,8	2.624	3,3	2.645	10	0,4	666	3,1
Energie en water	77	15	19,5	5.780	0,1	45	1	2,2	11	7,4
Bouwnijverheid	843	286	33,9	3.597	5,0	22.221	58	0,3	4.088	3,5
Kleinhandel	1.153	471	40,8	5.276	4,1	34.821	38	0,1	3.751	1,3
Groothandel	3.661	1.475	40,3	11.182	6,5	27.019	82	0,3	3.630	1,7
Horeca	151	67	44,4	904	3,6	12.035	1	0,0	1.044	0,2
Vervoer	1.109	564	50,9	6.781	5,3	7.706	20	0,3	2.142	2,0
Post en telecommunicatie	94	33	35,1	6.195	0,1	544	2	0,4	54	2,9
Verhuur en handel in onroerende goederen	1.253	1.019	81,3	1.655	24,2	22.594	10	0,0	1.798	0,7
Diensten aan ondernemingen	2.722	1.549	56,9	13.006	5,6	43.358	44	0,1	4.457	3,3
Diensten aan huishoudens	218	135	61,9	1.064	5,6	7.558	3	0,0	733	1,0
Totaal	14.935	6.655	44,6	92.288	3,6	199.694	295	0,15	26.751	2,0

Bron : NBB.

Bijlage 3: Definitie van de ratio's

	Codes gebruikt in het schema	
	volledig ⁽¹⁾	verkort
1. TOEGEVOEGDE WAARDE PER WERKNEMER		
Voorwaarde voor het berekenen van de ratio		
Het boekjaar moet een looptijd van 12 maanden hebben	12 maanden	12 maanden
Het gemiddeld personeelsbestand berekend in voltijdse equivalenten moet positief zijn	9087 > 0	9087 > 0
Teller (bruto toegevoegde waarde)		
Verkoop en prestaties	+70/74	
Exploitatiesubsidies en compenserende bedragen ontvangen van de overheid	-740	
Handelsgoederen en grond- en hulpstoffen	-60	
Diensten en diverse goederen	-61	
Raming van de bruto toegevoegde waarde:		
Bruto exploitatiemarge		
Positief saldo		+70/61
of negatief saldo		+61/70
Noemer		
Gemiddeld personeelsbestand berekend in voltijdse equivalenten	9087	9087
Ratio = T/N (EUR)		
2. NETTORENTABILITEIT VAN HET EIGEN VERMOGEN NA BELASTINGEN		
Voorwaarde voor het berekenen van de ratio		
Het boekjaar moet een looptijd van 12 maanden hebben	12 maanden	12 maanden
De noemer moet positief zijn	10/15 > 0	10/15 > 0
Teller		
Winst van het boekjaar	+70/67	+70/67
of Verlies van het boekjaar	+67/70	+67/70
Noemer		
Eigen vermogen	10/15	10/15
Ratio = T/N*100		
3. LIQUIDITEIT IN RUIME ZIN		
Voorwaarde voor het berekenen van de ratio		
Nihil	-	-
Teller		
Voorraden en bestellingen in uitvoering	+3	+3
Vorderingen op ten hoogste één jaar	+40/41	+40/41
Geldbeleggingen	+50/53	+50/53
Liquide middelen	+54/58	+54/58
Overlopende rekeningen van het actief	+490/1	+490/1
Noemer		
Schulden op ten hoogste één jaar	+42/48	+42/48
Overlopende rekeningen van het passief	+492/3	+492/3
Ratio = T/N		

Bron: Balanscentrale.

(1) De bijhorende resultatenrekening is weergegeven in de vorm van een lijst.

	Codes gebruikt in het schema	
	volledig	verkort
4. ROTATIE VAN DE VOORRADEN HANDELSGOEDEREN, GROND- EN HULPSTOFFEN		
Voorwaarde voor het berekenen van de ratio		
Het boekjaar moet een looptijd van 12 maanden hebben	12 maanden	n.
Teller		
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen (inkopen + voorraadafname – voorraadtoename)	+60	n.
Noemer		
Grond- en hulpstoffen	+30/31	n.
Handelsgoederen	+34	n.
Onroerende goederen bestemd voor de verkoop	+35 ⁽¹⁾	n.
Vooruitbetalingen	+36	n.
Ratio = T/N		
5. AANTAL DAGEN KLANTENKREDIET		
Voorwaarde voor het berekenen van de ratio		
Het boekjaar moet een looptijd van 12 maanden hebben	12 maanden	12 maanden
De omzet moet worden ingevuld	(verplichte vermelding)	70 > 0
Teller		
Handelsvorderingen	+40	+40
Door de onderneming geëndosseerde handelseffecten in omloop	+9150	+9150
Noemer		
Omzet	+70	+70
Andere bedrijfsopbrengsten	+74	n.
Exploitatiesubsidies en compenserende bedragen ontvangen van de overheid	-740	n.
Belasting op de toegevoegde waarde in rekening gebracht van de onderneming	+9146	n.
Ratio = T/N*365 dagen		
6. AANTAL DAGEN LEVERANCIERSKREDIET		
Voorwaarde voor het berekenen van de ratio		
Het boekjaar moet een looptijd van 12 maanden hebben	12 maanden	12 maanden
De rubriek « Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen, diensten en diverse goederen » moet worden ingevuld	(verplichte vermelding)	60/61 > 0
Teller		
Handelsschulden	+44	+44
Noemer		
Inkopen handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	+600/8	
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen, diensten en diverse goederen		+60/61
Diensten en diverse goederen	+61	
Belasting op de toegevoegde waarde in rekening gebracht van de onderneming	+9145	n.
Ratio = T/N*365 dagen		

Bron: Balanscentrale.

(1) Voor alle sectoren, met uitzondering van de bouwnijverheid (NACE-code 45).

	Codes gebruikt in het schema	
	volledig	verkort
7. SOLVABILITEIT		
Voorwaarde voor het berekenen van de ratio		
Nihil	-	-
Teller		
Eigen vermogen	10/15	10/15
Noemer		
Totaal van het passief	+10/49	+10/49
Ratio = T/N*100		
8. RELATIEF BELANG VAN DE AANKOOP VAN MATERIELE VASTE ACTIVA IN VERGELIJKING MET HET VOORGAANDE JAAR		
Voorwaarde voor het berekenen van de ratio		
Het boekjaar moet een looptijd van 12 maanden hebben	12 maanden	12 maanden
Teller		
Materiële vaste activa aangekocht gedurende het boekjaar (met inbegrip van geproduceerde vaste activa)	+8169	+8169
Meerwaarde op materiële vaste activa, verworven van derden	+8229	+8229
Afschrijvingen en waardeverminderingen op materiële vaste activa, verworven van derden	-8229	-8229
Noemer		
Waarde van de materiële vaste activa per einde van het voorgaande boekjaar	+8159	+8159
Meerwaarde op materiële vaste activa per einde van het voorgaande boekjaar	+8209	+8209
Afschrijvingen en waardeverminderingen op materiële vaste activa per einde van het voorgaande boekjaar	-8269	-8269
Ratio = T/N*100		

Bron: Balanscentrale.